

ROMAAN

No 16

SP
7500

SISU:

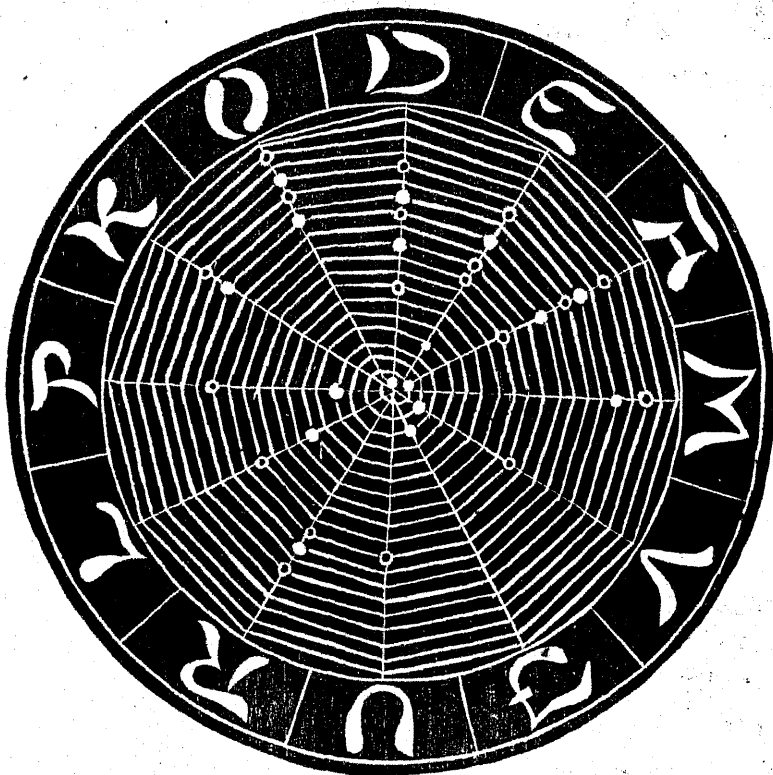
H. Courths-Mahler : Griseldis.
Stefan Zweig : Nägematu korjandus.
Taki-eddin Haggi : Armunud luuletaja.
Wilhelm Rhenius : Rocky Point'i postmeister.
Maarten Maarten : Naise wõit.
Teffi : Maailma wara.
P. Grünfeldt : Meil sama siht ja tee.
Uus-Greeka jutt : Kaardimängija.
Xenophon : Kyropeideia.
Otto Höcker : Oma maalapike.

*Kirjastus-osaühisus „Areng”
Tallinn, 1925. IV. aastakäik.*

Hindmõistatus

Nr. 16 (82).

Missugune wanasõna peitub selles ämbliku võrgus?

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe t. 16, kuni 25. septembrini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ Nr. 20 (86).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) A. H. Tammsaare — Kärbes; 2) Maksim Gorki — Muinasjutud elutõest; 3) Fr. Tuglas — Hingemaa.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 12 (78)

on: „Hea sõna sööb wõõra wäe“.

Õigeld seletusi saatsid:

Tallinnast: Rnmulus Aawassiar, Ada Allberg, E. Emann, R. Esop, Leonid Grigorjew, Lolo Juuse, W. Kandelin, K. Kihlefeldt, Hans Klammer, A. Luha, L. Naber, Felix Narismägi, H. Pukk,

Ernst Paijas, Dolly Paijas, Heinrich Spriit, C. Suisdub, Asty Sokolow, Ksenia Siitam, A. Simm, Oskar Tirmann, Hugo Tael, A. Walja, Oskar Winkelberg, Ewald Winkelberg, Joh Weimann, K. Weimann.

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.		KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—	
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—	
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—	
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenupanga majas).			
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.			
Tekstis 50% kallim.					
Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.					

Nr. 16 (82)

August 1925

IV aastakäik.

Grifeldis.

Saksa kirjniku S. Courths-Mahler'i romaan.

6

Grifeldisel polnud aga aega, täpselt toredat, wana ehitust waadelda. Teener, kes ruttu maha oli astunud, palus teda enesele jääda.

Ta astus maha ja sammus laiaft paradiisist üles. Ja kui ta kõrge eeslojas seisis ning oma jala üle loosi läwe tõstis, oli tal tundmus, nagu nõrks miski ta südant kokku, nagu peaks ta ümber pöörama ja ära jooksuma, nii kaugele kui ta jalad kannaksid.

Uga ta noomis ennast ise. Ta polnud inimene, kes ennast nii kergesti segawateft tunnetest põgenema lasks jundida. Sirgelt seisis ta ja astus sisse.

Ta filmad waatlesid hirmunult imelist laia loostefise ehitust, tema kunstilise mosaiikpõrandaga, mida katsid kallid waidad. Kõrged, rased leentoolid olid keskel hiiglasuure, ümmarguse laua ümber asetatud, ja ühes nurgas seisis farnafed tugitoolid lamina es.

Kajatult kostsid ta sammud paksudel, pehmetel waipadel. Oli nii waike selles kauges loosis, nagu o'eks kogu elu temas furnud. Seal kuulis Grifeldis ometi ühe ufse awamiist ja kinnipanemiist. See hääl tuli ülewalft.

Ja kui teener ta trepist üles esimele korrale oli saatnud, seisis ta ees kõrge mustafse riietatud naise luju, kes üht walges kleidis wälkelt tütarlast käeförwal hoidis.

Kõmtes Beate ja Gilda wõtsid teda sinu wastu, nagu seda krahw Harro oli soowinud.

Grifeldis waatas ainult lapse otsa. Ta tundis kohe päewapildi originaali, mis ta ema Anna juures oli näinud. Ja omal särawail päikesefilmil waatas ta soojalt ja selgelt lapse sügawfniistesfe süütuisse filmadesse.

„Oled sa Grifeldis?“ küsis Gilda oma armula, pehme häälekesega.

Noor daam nifutab naeratades pead ja kummardus alla lapse poole.

„Jah, wäike Gilda, mina olen Grifeldis.“

Gilda nifutab talle naerdes

„Ah, see on ilus, sa tead kohe, kes mina olen. Kust sa seda tead?“

„Ma nägin sinu pilti.“

„Kus siis?“

„St. Maria asutuses, proua domina juures.“

„Seda ma ei tunne.“

„Uga tema tunneb sind. Wast tunned teda ka mõne teise nime all. Selle üle pead oma lfalt järele küsima.“

„Hm! Seda tahan ma teha. Sa meeldid mulle, Grifeldis, tule ruttu ühes isa juure, ta peab sind nägema.“

Sellega meelitas end wäike lap'ekäfi Grifeldise paremasse, ja Gilda tahtis noort daami kaasa tõmmata. Uga seal seisis nagu tume ähwardaw wari kõmtes Beate teel. Grifeldis polnud õnneks, kuna ta lapsega tege-

mukses oli, märganud, kui mõrvalt komteessi mustad filmad ta waate juures põlema olid lõõnud.

Grifeldise ilubus ja armulikkus, tema loogu elumärsked isik, kellest nagu see, hele päitevalgus wälja woolas, oli komteess Beate liigutanud, nagu suruks midagi ta südant külma rusikaga kokku. Talle näis, nagu peaks ta ilusa tüdrukut järsku tõmbega trepist alla paiskama ja majast wälja kihutama.

Uga tal oli aega ennast koguda, kuni Grifeldis Gildaga ametis oli. Ja kui nüüd wäike komteess oma uut kaswatajannat isä juure tahtis wia, seisis ta mõlemile tee peale ette.

„Nüüd weel mitte isä juure, Gilda. Tal pole nüüd weel aega. Ma wiin preili von Ronachi enne ta tuppa.“

„D, kas jääd kauaks sinna, Grifeldis?“

„Sa ei tohi mitte Grifeldis ütelda, Gilda,“ noomis komteess Beate päris kalgilt ja waljult, sest nüüd polnud ju krahw Harro seal, et seda tooni wõis kuulda.

„D — kuidas pean ma siis ütleva — kas Grifeldist kutsutakse ka mademoiselle?“ küsis laps.

„Ei, sa pead preili von Ronach ütleva,“ wastas komteess Beate.

Gilda raputas oma heledaid lokke.

„Ei, see ei kõla nii ilusasti. Isa ütleb ka, et Grifeldis on ilus nimi. Kas ei wõi ma find parem nii kutsuda?“

Paludes waatafid sinised lapsesilmad Grifeldise poole.

„Sa wõid mind kutsuda, nagu ise tahad,“ wastas Grifeldis, õrnalt heledat pealest silitades.

Gilda surus oma pale Grifeldise kae wastu. See oli tema juures suur wäljawõte. Muudu lükkas ta sagedasti kallistused tagasi, iseäranis, kui komteess Beate talle neid osaks lasti saada. Ja see nägi põlewal pilgul, kuidas Gilda pale end Grifeldis von Ronachi kae wastu surus.

„D, see on ilus, ma hakkas find Grifeldise kutsuma,“ sõnas laps.

„Preili von Ronach, ma pean Teid paluma, herra krahwi kindlasti lasta määrata, kuidas teid komteess Gilda peab kutsuma. Ma ei usu, et nii kõhune kutsumine kohane on. See kõlab liiga familjäärsest ja rikub autoriteeti,“ pööras komteess Beate külmalt Grifeldise poole.

Neis sõnades peitus teataw järsk noomitus.

Grifeldis tõstis aeglaselt filmad ta poole üles. Komteess Beate oli temast hea tükkise

pikem, selle peale waatamata, et ta tublisti teatuse kaswuga oli.

Ja ta nägi, et temale komteessi filmist midagi waenulikku wastu waatas, mis teba rõhus. Talle polnud senini weel ükski inimene waenulikult wastu tulnud. Uga et komteess seda tegi, tundis ta kindlasti. Ja see wabastas ka tema rinnas antipaatiat tunde komteessi wastu.

„Muidugi mõista, wõib herra krahw seda kindlast määrata, komteess. Tahtsin ainult oma sõnadega welda, et minul midagi selle wastu pole, kui mind komteess Gilda eesnime pidi hüüab,“ ütles ta rahulikult ja wiisakalt, aga ilma harilikku soojuseta, mis ta olemuses oli ja kõigi inimeste peale nii wõluwalt mõjus.

„Ah, tädi Beate, mis sa nüüd mõtled? Isal pole kindlasti mitte midagi selle wastu. Grifeldis meeldib mulle nii wäga, tal on armsad filmad. Ma palun isä, et ta mulle seda lubab. Nägemiseni, Grifeldis. Rutta, et sa walmis saad.“

„Wähemalt sina ei tohi sa preili von Ronachile welda, Gilda,“ lausus ta waljult ja kalgilt hoopis unustades, et ta Gilda lugupidamist tahtis wõita.

Gilda waatas talle selle harjumata tooni tõttu juurte filmadega otse.

„Ah, tädi Beate, ma ütlen ju kõigile inimestele, kes mulle armsad on, sina.“

„Mine nüüd, Gilda, ma tulen warsti jälle sinu juure, kui preili von Ronachile ta toa ära näitan,“ käskis komteess.

Gilda läks hüpates eemale, weel ford käega Grifeldisele märku andes. Ta oli otsekohe oma südame armsale tütarlapsese laotanud ja rõõmustas selle üle. See pidi kindlasti ta ametit wäga kergendama.

Rahulikult sammus ta nüüd komteess Beate järele teisele korrale. Trepil juurest läks piff, lai käik edasi. Wiimased toad selles käigus olid temale määratud. Nad seisis otse krahwinna Alice'i ruumide wastas, ja Grifeldisele määratud magadistuba asus just krahwinna magadise ning surmatoa kohal. Ka see tuba liitus ümmarguse torniga. Uga ka siit polnud ühtki ühendust sellesse.

Magadistoa kõrwal asus Grifeldisele määratud elutuba. Mõlemad ruumid olid õige suured ja imeilusa wana mööbliga täidetud. Wäga hästi alahoidunud parkettpõrand läikis päikesevalgusel, mis afnast siise langes.

Nende tubade kõrwal asusid ruumid, kus komteess Beate elas. Uga seda ei teadnud Grifeldis muidugi mitte.

Romtesz oli seda asjaolu otsekohe filmas pldanud, ja see meeldis talle nii. Sel wiisil wõis ta kaswatajannat hästi walwata ja ta tegusid jälgida.

„Siin on teie toad, preili von Konach. Teie patid toodakse kohe üles. Teie wõite enne wälja pakkida ja ennast siisse seada. Herra krahw terwitab teid alles kell wiis teelaul. Teil on siis kaks tundi aega. Kell wiis lasen teile teenri järele tulla, kes teid alla teetuppa jaadab.“

Griseldis kummardas.

„Ma tänan teid, komtesz.“

Romteszi mustad filmad puurisid end ta näkku.

„Ma ei tarwitse teile loodetawasti mitte öelda, et siin teilt palju takti ja tagasihoidlikkust oodatakse. Teie teate, et selle maja proua on surunud. Ja see on ikkagi julgustükk teist, et oma nooruse juures wastu wõtsite koha majja, kus puudub majaproua, üles ta kalgi mossis hääleja.“

Griseldis tundis instinktiivselt, et see tema wastu waenulil wäijaastumine oli. Aga ta jäi üsna rahulikult ja kindlaks. Ta filmad waatasid uhkelt ja selgelt.

„Ma palun wäga mu takti juures mitte kahelda tahta, komtesz. Julgustükk ei pidanud ma seda mitte, siia majja tulla. Krahw Treuenfels on mulle proua domino poolt kui laitmata rüütel kujutatud.“

Romtesz Beate filmad läikisid mõrralt.

„Teie küll ei tea, milles on teda süüdistatud? küsis ta karmilt.“

Ja temas ärkas waimne lootus, et Griseldis kohudes põgeneb, kuuldes, et krahw Treuenfels oma abitaasa surmamises oli süüdistatud. Aga Griseldis waatas talle tõsiselt oma suurte ilusate filmadega otse.

„Ometi ma tean, et krahw Treuenfels wäga õnnetu on ja süülikult kannatab.“

Nagu wiha hakkas komteszi filmad loitma.

„Ah — ja kust tuleb teile see us? küsis ta pilkawalt.“

„St. Maria asutuse juhatajalt.“

Romtesz wõis tunda, et ta oma waenukikkusega märgist mööda lasti.

„Ah, õigus — ma unustasin, et krahwinna teid selles wõis informeerida. On teist wäga julge, et sellegipärast koha wastu wõtsite. Ja nagu öeldud, palju takti tuleb teil tarwis. Ühele noorele daamile on ikka wäga riskant ise majas elada.“

Üheks hetkeks surus Griseldis huuled kõwasti kokku. Aga siis sõnas ta rahulikult:

„Teie olete ju siin majas proua asemel — ja muuseas pole ma arg. Ma täidan oma

kohused ja rahustan ennast selle teadmiseaga. Proua domina poleks mulle kindlasti mitte soowitanud kohta wastu wõtta, kui see, nagu teie ütlete, julgustükk oleks olnud.“

Romtesz Beate salwas omi huult. Ta nägi ära, et noor daam ennast nii kergesti hirmutada ei lase.

„Tähendab, siis wõin ma päris rahulik olla. Teie nähtawasti teate wäga hästi, mis tahate.“

„O ja, komtesz, kes alati iseendas on ja kellel kedagi muud kaitset pole, kui ise, see peab seda ka teadma.“

Romtesz läks aeglaselt ukse poole.

„Ma tänan teid siis nüüd üksi. Nägemiseni tee juures.“

Griseldis kummardas wiisakalt. Romtesz lahkus toast.

Kui Griseldis üksi oli, waatas ta esmalt kord oma uues riigis ringi. Mõlemad toad olid nii suured, nagu wäitejed saalid, ja Griseldise nähes imehästi ja pea würstlikult siisse seatud. Ta hele hurmawus awas suure taemaliku woodi, milles ta wäga hästi ka ristipidi oleks wõinud lamada, nii lai oli see. Raske baldahiin kallutat alusega heljus selle kohal, ja langed damast-eesriided rippusid sellelt pätki poole alla. Seal olid nad pafsube nõõride ja tuttidega kinnitatud. Woodi seisis, nagu all krahwinna Alice'i magodistoaski, päitjega torni wastas seiswa seinaga poole.

Ka kõik teised mööblid kandisid seda hiilgawat iseloomu. Kindlasti olid need ennem herrastetas olnud, wõi olid need mööblid nendest toodud, sest ühe palgalise maja ametniku jaoks näisid nad Griseldisele liiga kalliwääruslikud. Tal polnud muudugi aimugi hiilgusest, mis selles feodaalses, wanas lossis walitses.

Ta elutoas oli samuti tore siisesead. Isegi eht, wanad waihad olid ilusal parkett-põrandal ja mööbel üle tõmmatud raske damastiga, millele kuldõngad siisse olid koetud.

Griseldis hingas sügawalt.

Kui wanad wõisid need mööblid olla?

Need oleksid kindlasti ühe kunstitudja ja wanaasjade nuri ja hurmawuse wälja kulsunud.

Krahwid Treuenfelsid pidid wäga rikkad olema, muidu oleksid nad need wanad, kallid mööblid kindlasti ennem ära müünud, selle asemel, et neid ühe kaswatajanna toas seissta lasta.

Päris kurwaks muutus äkki ta meel, et tal kedagi polnud, kes ühes temaga selle hiilguse üle oleks wõinud rõõmustada.

Kui ta mõtles, wana isa teda neis ruumes oleks wõinud näha, mis oleks ta siis küll öelnud?

Sarnowite majas oli muidugi kõik wäga ilusasti ja toredasti sisse seatud. Aga Lily toad polnud ometi nii ilusad kui siin tema omad. Lily imestats, kui ta neid mõits näha.

Ja tädi Agnes — ja asutusdaamid? Ja — neid tahaksin mõneks tunniks siia saada. Neil oleks kõigil ilusasti neis tubades ruumi.

Grise'ldis pidi naerma, kui ta enesele asutusdaamide imestust ette kujutas. Oma Anna ju tundis Treuenfelsi lossi ja oli talle sageli öelnud: Teie saate imestama, Grise'ldis."

Jah — nii ilusana polnud ta seda omis wahwamais unenägudes enesele ette maalinud.

Millega oli ta seda nüüd ära teeninud, et jarnakesse muinasriiki elama sattuda? See oli nagu unenägu. Aga ta seisis kindlalt omil ja-lul, hele päike paistis atnast sisse.

Grise'ldis surus käed südamele.

"Kui mõiksin ma alatsitaks siia jääda! Aga see on liig julge soow."

Ja äkki nägi ta jälle waimus enese ees komtes Beate nägu, millest talle filmad nii waenulikult vastu helkisid. Ja wärin käis üle ta keha — nagu hirm miski wõõrastawa ees. Talle näis, nagu waatats talle igast toanurgast waenulikult filmad otja.

"Ta ei näinud mu tulekut mitte hea meelega. Miks? Minu iit ise ei wõinud ju talle selle lühikese aja jooksul waenulikkuseks põhjust anda. Tähendab, ma olen talle mõnesugulisel põhjusel ebakohane. Aga mis põhjus see võibolla?"

Grise'ldis oli wäga tark ja terawnägija aga ta ei wõinud muidugi teada, mis kihutas komtesi sellele waenulikkusele tema vastu.

Ta õgwendas oma saleda, tugema kaju ja firutas käed wälja.

Komtes Beate oli esialgul ainute wäike wari ta uues olemasolus, ja see oli lõppeks päris hea. Muidu oleks ta tõesti ülemeeltuks läinud, kui kõik ainult walgus ja päikesepaiste oleks olnud. Ta astus tagasi oma magadistuppa. Praegu toodi ta kohwrid.

Plus, sõbralik tüdruk, mustas kleidis ja ja walges põlles, küsis, kas ta talle wäljapakkimisel abiks mõits olla.

Grise'ldis waatas talle naerdes otja.

"Ma saan selle tööga ruttu hakkama. Aga kui teie mul pärast tühjad kohwrid ära kraamkijate, oleks wäga armas. Nad on siin toas wäga ehtawad."

Tüdruk oli tahtewalmis.

"Teie tarwitsete siin ainult käsida, armuline preili," sõnas see.

Grise'ldis lasi tüdruku ära.

Nüüd oli ta jälle üksi. Ta astus ühe ainsa juure ja wäljendas tasase hurmawushoiskse.

O, juma'ik maade alla orgu üle põldude ja metsade üle jõe ja heinamaade! Kui tore mõis see olla, kui kõik haljendab ja õitseb.

Kaugele kummardas ta läbi amatud akna, et võike ilusat enesesse hingata. Ja seal märkas ta oma toa kõrwal kõrget, ümmargust torni. See lõppes ülernel pööninguga, mis oli katuseharjadest ümbritsetud.

Grise'ldis hoiskas.

"Ah, kui ilus! Seal ülernel on tõesti lossipreiid seisnud ja oma looridega armsale wästin lehmitanud, kui see omal tuuljel hobusel lossimäest üles ratsutas. Ja kui waenlased lähenesid, siis seisis seal ülernel lossi kaitstjad ja lasid üle wõre oma waenlaste peale. Ah, seal ülernel tahaksin ma kord seiskia. Kas peaks mulle seda lubatama? Rahju, et mu toast ust ei käi ot'ekohe torni. Siis oleksin ma warsti seal ülernal," mõtles ta. Aga siis pani ta energilist akna finni.

"Nüüd kord tööle, Grise'ldis!" ergutas ta ennaft ja hakkas wäledalt oma kohwrid lahti pakkima ning oma asju kappidesse ja sahtlitesse korraldama.

Warsti olid ta asjad korras. Oma wähesed tagasihoidlikud ehteasjad, millel ainult wäikene wäärtus, pani ta algul fastiga, milles neid alal hoidis, öökapifese peale oma woodi kõrwa'e. Neid tahtis ta pärast ühes wõtta oma elutuppa ja kirjutuslaua sahtlisse panna. Öökapifese ees seisest märkas ta selle kohal olimaali, mis kaju as üht daami leffaja ritees. See oli liigkaudu pool meetrit lai ja kolmweerand meetrit kõrge; tal oli kuldraam imeilusate ornamentide ja wiguritega. Pilt oli wäga tumenenud, paistis ainult naerataw nägu laia lübara alt.

See pilt pidi wäga wana olema ja rippus wist küll juba kaua samal kohal.

Grise'ldis tahtis raami natukene kõrwale lükata, et näha, kuidas näeb selle alt tapeet wälja, kas tal juba alati wähe pleekinud, aga siiski meeldiw wärwitoon on olnud. Aga seal märkas ta, et pilt ennaft paigalt ei laisknud liigutada. Oli näha, et ta mitte konksu otsas ei rippunud, waid ümbertr'ngi finni oli tehtud.

Grise'ldis waatas teist pilte ümberringi. Neid rippus weel palju toas. Aga need kõik olid õõsti ja haagi otja finnitatud.

Miks mõis see pilt öökapifese kohal nii hoopis teisiti olla finnitatud?

"Wõtte seda mulle wast ütelda, austatud daam?" küsis ta naeratades pidiilt.

See ei annud muidugi wastust Grise'ldis waatles teda hurwiga ja tõmbas sõrmega üle

faredate ornamentide. Nais, nagu keerlesid siin üksteise ümber määratu hull delfiine ja hammustasid end sabast.

Griseidis a'as naeratades oma nimetis sõrmeaga ühe delfiini juurest teise juure, et enesele nii ornamentid jootada ja meele panna. Ja kui ta jälle mängides üht delfiini surus, n'gi ta äkki ehmatades, et see delfiin tagasi tagas ja sellest kogust eraldus.

Samal hetkel kuulis ta aga ka taseft nagisemat häält ja sirutas äkki kohkunult käed wälja. Pilt liikus tema poole. Ta tuli seinast wälja nagu uks. Ja Griseidis nägi nüüd oma imestuseks, et pidi taga asus seinakapifene. Pilt oli teatavasti seinakapi ukseks.

Griseidis pidi nüüd oma hirmu üle naerma. Ta waatas seinakappi lähemalt. Awatus oli ämblikuwõrkudega kaetud. Kappi po'nud nähtawasti kawa, kawa aastate jooksul awatud. Ta kõrwaldas ämblikuwõrgud ja waatas kappi. Selles oli iseäraline kaju, ühest küljest oli ta lai ja jooksis teise terawalt kokku. Poikijooisew tagaseln ja lagi ja põrand olid puust. Et seinakapi all tühi ruum oli, seda tõenias iseäraline õones kõla, kui Griseidis kapi põrandale koputas.

„Seda kappi pole Endlasti mitte tarwitatud, kuna ta nii tolmunud on. Teenijaskond ei tea wist midagi selle olemasolust. Ma puhastan ta ära ja hoian oma wõrkude ehteasjad siin alal,“ mõtles ta rahuldalt.

— Ja tal oli suur rõõm saladusliku leiduse üle kummalise usjega.

„O, Griseidis! Waewalt oled sa oma nina sellese feodaaliesse wanaesse lossi pistnud, seal leiad ja ka juba romantilise saladuse. Ole tänatud, ilus daam, et sa mulle oma olemasolu mõistatuse ära oled seletanud. Ja waata hoolega mu ehteasjade järele.“

Nii lõbusas Griseidis end iseenele ja pil-diga.

Ruttu puhastas ta päveri ja saapapuhastamisrätiga kapi ja pani siis lastikese oma ehteasjadega sinna sisse.

Siis sules ta ukse. Talle tegi nalja seda mehhanismi weel mõned korrad proowida. See töötas laitmatult. Aga ta pidi enesele ära tähendama delfiini, mida ta alla pidi suruma, kuni selle segaduse seest leidis. Ja ta tegi enesele lihtsalt peene pliiatsiga wäitese ristite'e se'lele delfiinile.

„Nii — juhtumiseks, kui mul aega pole otsida. Nii leian ma õige koha otsekohe,“ mõtles ta.

Nüüd lõpetas ta ruttu oma töö ja kõlistas tüdrukule, kes ta tühjad kohwid wälja pidi wiima.

See sündis otsekohe. Griseidis waatas kella. Üks tund oli tal aega. Nüüd tahtis ta tuuletiti teha.

„Mis panen ma selga?“ küsis ta, nagu iga Gewatütar tõsi kaalumisega.

Suur walik tal ju polnud. Ta osud polnud talle lubanud palju leinakatte muretseda. Aga ta tahtis ometi hea meelega parem wälja näha.

Dramide asutuses oli ta enesele mõned ilusad kleidid ja bluisid ommelnud. Ta oli wäga osaw, tal oli ka hea esitlew maitse.

Kawa mõlles ta järele. Nii walija polnud ta weel kunagi olnud. Aga ta tahtis ju krahw Treuenfelsile enesest sümpaatliku mulje jätta.

Selle mõtte juures jooksis ta järele puna üle ta näo.

Põuiks walik ta ühe ilusa, aga päris lihtsa kleidise pehmest, mustast siidist.

Selle oli ta enesele ühest uskumatu laiaft kuuest teinud, mis tädi Agnes talle kintis. Kuues oli nii palju ritet, et Griseidis sellest lahedafti kogu kleidi sai.

See seisis filedalt ja lihtsalt ta toredal noorilusal kehale ning kujukus firtgelt wabades woltides alla.

Kleidist po'nud märgata, kui wäitese wäärtusega oli ta algupara. Mutuses oli seda wäga kiidetud, ja igatahes nägi blond, fihwaka tüdruk selles hurman wälja.

Ta oli iseenele mõelnud, et hakkab seda omal uuel kohal kandmn, kui krahwliku perekonnaga koos einet wõtab.

Kas see tõesti nii sünnib? Wõi lastakse talle eine üles ta tuppa tuua?

Et ta täna alla teele oli palutud, polnud ju weel mööduandew. Sel juhusel pidi teda ainult krahwile esitletama.

Nüüd ruttu seadis ta ennaft walmis. Ta korraldas ka oma ime'enu, kullaseläikiwaid palmikuid weel kord. See polnud kerge töö; raske, kullane toredus nõudis aega ja waewa. Aga palju rõhku pani ta ka sellele, et hea wälja näha. Ja nii kammis ta enese, nagu harjunud oli, pannes palmikud lihtsalt ümber pea, ja lasti lahuga juuksed wabalt pehmetes, loomulikudes lokides üle meelekohtade langetada.

Nüüd oli ta walmis. Ta astus suure riie-tamispeegli ette, mis ta lena pildi loomutruult tagasi heitis, ja kummardas sellele.

„Õfline ja aukartustärataw näed sa wälja sellis mustas hilgemundris. Olen sinuga rahul, mu armas Selbis. Ja et selles majas kadunud majaproua pärast leina kantakse, siis wõid sa julgesti leinakleiti kanda oma armsa, wana isa pärast, kes nüüd oma wäitese elu mõrudust ja kannatust puhkab. Kui raskest ta selle omale

tegi! Aga elu on ju nii ilus ja täis imesid ning hiilgust, kui teda ainult õigete filmadega vaatled. Nii — ja nüüd tõsine nagu teha, et kuldn, wäike komtesfikene ju ees auhartust tunneb." Ta raputas pead.

"Ei — mingisugust auhartust. Armas pean ma talle olema, nagu ma tahaks, et tema minule armas on. Siis läheb kõil päris kergesti. Ja ma tahan teda juba sundida, et talle armas olen."

Selle otsusega jälgis Griseldis mõni minut hiljem teenrile, kes teda teele palus.

Oli pikk reis üle käikude ja treppide, mis ta enesele seljataha jättis, ja ta mõtles eneses:

"Ütsti ei oõla ja enam tagasi tulla oma tubadesse."

Suurte filmadega waatas ta, kui teda läbi pika tubaderca wiidi, kui imeilusalt ja rikkalikult oli Treuenfelsi loss sisse seatud.

Ka esivanemate saalist pidi ta läbi minema. Siin rippusid mõlemil pikkiõjnal krahwiide ja krahwiinade von Treuenfelside elu-juurused pildid.

Griseldis mõis nüüd ainult möõduwa pilgu nende poole heita, aga ta armas eneses, et oleks temale humitaw ajawiide puhlepäewatundidel kõiki neid nägusid waadelda ja enese filmade eest nende saatust möõda lasta minna.

Lõpuks oli ta oma sibile jõudnud. Teener löi eesriide tagasi ja lasi ta ühte kõrgesse, suurde, awara äriliekhitusega ruumi astuda.

See oli, nagu kõik ruumid lossis, kalli, wana möõbitiga sisse seatud. Arkituurumis seisis ümmargune teelaud, kõrgewäärustlise damasti ja rikkaliku hõbedaga kaetud.

Ärklit kestmise ainsa juures seisis kõrge, sihwakas meeskaju. Tema kõrwal hällis ühel leentoolil komtesš Gilda rõõmsalt üles ja alla ning lobises ijaga, atnasti wälja waadates.

Keset tuba aga seisis komtesš Beate kõrge, must kaju, ja see waatas Griseldisele arwustawalt helkivate pilludega wastu.

Kõlli kahwatust nägi Griseldis mitte inetus, kuid siiski mehelikult mõjuwas komtesši näos tõuswat, kui ta wiisakalt tema ees kummardas. Ja mustis kirglikult hõõguwais filmis oli jälle waenulikk ilma.

Griseldis ei aimanud, millised tunded waldasid komtesš Beate südant, kui ta imekena noore kaswatajanna kaju enese ees nägi. Ta südant näris mõrudustunne, et ta mitte nii ilus ja armas wälja ei näinud, kui Griseldis. Instinktiivselt tundis ta, et säärane olemus igas mehes meeldiwuse äratav. Waewalt oli krahw Harro kaswatajannat ainult ühe pilguga näinud, kui komtesš omas südames meelikut armuadadust ilusa tüdrukuga wastu tundis.

Aga ta sundis ennast ometi ja ütles mitte waenulikkult: „Nõuge ligemale, preili von Ronach, et wõiksin Teid herra krahwiile esitleda.“

Nende sõnade juures pöõrasid isa ja tütar kes Griseldise sisseastumist weel poõnud märkanud, ruttu ümber. Gilda hüppas tugitoolilt maha ja jookkis Griseldisele wastu.

"Ah, wiimaks oled sa ometi siin! Jsa — isa, seal on Griseldis!" juubeldas ta.

Krahw Treuenfels tuli ärklist alla tuppaga. Ta waatles terawalt oma suurte hallide filmadega noort daami. Teatawal möõdul oli ta üllatatud. Griseldise waade kiigutas teda kummaliselt. Ta seisis krahwi ees nagu kehastatud luule, ta nimi ja ilma sobisid ükssteisega nii täielikelt, et krahw ta waate juures nagu esteetlist mugawust tundis. Nii oiselohe ja lihtne seisus ja olemus seisis ta tema ees, kuid ometi nii uõhe ja kena, nagu noor kuninganna. Nagu magneebist ligi tõmmatud waatas ta toreda, kuldblond juuste ja tema särawaisse päikesefilmisse.

Griseldis!

Ta ei wõinud muud mõelda, kui seda nime ja ta mõjus tema peale nagu muinas-kuju. Kui ilus ja armas ta tema ees seisis. Nagu wõlur woolus ta filmist wälja, walgust ja soõjust enese ümber laiati laotades kosutuseks oli ta süngestatud hingele.

Ka Griseldis waatas kummaliselt erutatult ja kiigutatult kitsasse, esitlewasse mehenäku. See ei sarnanenud enam täpselt pildile, mis talle ema Anna oli näidanud. Rõõmus, naerataw ülemeelikus oli neist filmist, sellelt näolt kadunud. Kuna ta ees seisis mees, teda elutorid küpselks olid teinud. Ta filmad ja libedalt sulatud suu olid naermise umustanud. Aga midagi suule sarnanewat polnud selles õies näoilmes.

Griseldis tundis, kuidas süda waljusti ja kõrmelt ta rinnus löi. Talle näis nagu peaks see isäraline mõnutunne olema, sellele mehele raskemat õõõrit tuua, midagi teha wõida, mis talle ta kannatust wõiks kergendada.

Ta teadis kõhe samal hetkel, et oli lõõnud ta südame saatustund, et see sellele mehele kogu ta olemuse jõuga wastu tulsus. Peen puna tõusis ta näole, kui ta krahwi ees kummardas. Komtesš Beate oli ta esile-
nub. See oli wõõralt helkiwail filmil mõlemaid inimest waadelnud, ning armuadaduse terawameelega mõistis ta, et krahw Harro meelbiwusega Griseldise peale waatas.

Talle näis, nagu peaks ta noore daami tema lähedusest eemale kiskuma — nagu peaks ta tema filmad sulgema, et kõike seda warjata

Metfikus walus tõmbus ta süda kramplikult kokku. Äge wiha lõi komtesse Beate südameliskima kõige wastu, kes oli blond. Ja see wiha koondus heledajuukselisele Griseldisele, kes julges omada nii toredaid palmikuid. Ta oleks temal need palmikud mõnud peast ära rebida, ja keegi ei aimanud, mis maksis talle waikimine.

Wärisewal käel ätgas ta üle oma kalgi juukse, mis oli must nagu süsi ja millel polnud lõhna ega pihmust.

Krahw Harro oli Griseldise ees kummardanud. Kätt ta temale ei annud. Oma tagastpöördumistest saadil koju ei paktunud ta ühelegi inimesele enam kätt, kuna ta pea haiglaselt kartis, et ta käsi mõidakse tagast lükata. Aga ta sõnas sooja häälega:

„Atien teile südamest teretulemast Treuenfelsis, preili von Nonach ja loodan, et teil siin sõrdlemisi hea saab olema.“

Griseldis wõttis end mahwalt kätse. Ta mõttes ema Unna sõnadele: „Witge natukene päitepaistet sellese süngesse maija, armas Griseldis. Teil on mõimet, walgust ja rõõmsat meelt enese ümber laiali laotada.“

Ta tundis ise, et ta krahw Treuenfelsile paremini ei mõinud kasulit olla, kui sellele nõudele jälgida, nii palju kui ta seda jõuab. Ta surus eneses kõik kartused alla ja waatas heledalt ja rõõmsalt kaawatuse näkku.

„Seda loodan ka mina, herra krahw, ja ma leian Treuenfelsi lossi nii imeilusa olewat, et ma end siin hästi pean tundma. Kui suudan teid oma tööga rahuldada, siis ei jää mul siin enam midagi soowida,“ ütles ta wärskest.

Waike naeratus jookkis üle krahwi suu. Griseldise selge, pehme hääl, millel oli täiuslik, jõe kõla, liigutas teda rõõmustawalt.

„Ja — oodake enne ära. Glu Treuenfelsis pole mitte wäga lõbus noortele daamidele.“

Griseldis naeratas. Ja see naeratus liigutas teda nagu armsa kae silitus.

„O, elu on igalpool ilus ja wäärt, et teda elatasse, kui seda ainult nii tahetakse wõtta. Ja seda tahan ma alati ja tagajärjega.“

„Wast sellepärast, et olete alati päitefaes elanud — aga siin on wilsu,“ sõnas krahw süngelt.

Griseldis ei pöörnud omi filmi ta näolt, selle peale waatamata, et ta süda waljusti klopis.

„Mu isa haigetoas paistis wähe päikest. Ta oli kurwameelne ja ma pidin talle rõõmsat meelt andma, mille tõttu ta elada wõis. Ka St. Marias leidisid kõik daamid elu tühja ja igawa olewat — ja ka ilma põhjuseta. Mina aga näitasin nalle ära, et on nii palju

walgust ja päikest olemas, et nad südamest rahul wõiwad olla. Ja nad lasid seda endile selgeta teha. Ma leidsin, et wanas eluuegises flooftris kõik nii imeilus on, ja weel pealegi siin Treuenfelsi lossis! See on ju nagu muinasloos ja ma tulen enesele nagu wõlutud ette. Mu toad on jumalikud, ja kõik, mis ma näen, on ilus. Ma ei saa oma armsale Sümalale küllalt tänulik olla, et ta mind nii ilusasse ümbrusesse on saatnud. Siin peab südamest rõõmus olema, ja seda olen ma ka.“

Krahw Harro kuulis ta sõnu tundega, nagu peaks ta selle noore olemuse läheduses kergemalt hingama. Kurwameelselt mõttes ta tagast aegade peale, kus ka tema nii rõõmsalt ja heledalt ellu waatas.

Ta jurus tagast ohke.

„See peab mind rõõmustama, kui teile ikka siin mee dib ja kui püsite mu lapse juures, kes rõõkem rõõmsat seltsilist kui kaawatajannat wajab.“

Griseldis kummardus armulisele alla wälkese komtesse juure, kes ta kätt kiini hoidis ja lapsekõmbel ühelt jalalt teisele hüppas. Ta pani oma kae lapse peale ja waatas tõsiselt ja rõõmsalt krahwile silma.

„See ei tohi mulle mitte raske olla, herra krahw. Ja kogu jõu tahan ma hea meelega omale uuele tööle pühendada. Ma palun teid seda uskuda ja mulle awalbada teie isearalised soowid kaawatuse kohta.“

Ta nikutas pead.

„Selle üle räägime pärast. Enne harjuge meie juures ja katuge, palun, mu tütrele tundeid wõita. Ma usun, teie olete juba esimesel kohtamisel ta wälkese südamest mõitnud, muidu pole tema poolehoidu nii kerge wõita, ta lobises mulle teist nii palju ette.“

Gilda riputas end Griseldise kae otsa.

„Ja sina ja Griseldis wõin sulle welda, kui ja seda oled lubanud. Küssin seda kofe isalt ja tal pole midagi selle wastu,“ ütles ta rahuldatult.

Griseldis pani kae Gilda õlgadele ja jurus ta õrnalt enese wastu.

„Ma loodan, me saame õige headeks sõpradeks, komtesse Gilda.“

Krahw Harro tõstis oma kae.

„Ei — see ei lähe! Komtesse wastu pean ma protesteerima, preili von Nonach. Kui teie Gildale lubate, teid eesnime pidi ja sina kutsuda, siis ei tohi teie milgil tingimisel seda tseremontaalset komtesse ta nime ette panna. Gilda on ju weel nii wälk laps. Ja see on mulle wäga tähtis, et mu tütar teiega usaldatavas wahelorras on. Tahan ju kõik ta rõõmud ja mured teie kätsele anda, teie

peate kui ema ta üle malmama. Tarwilise aukartuse te juba saate, kui kord enam armastuse ja headusega läbi ei saa."

Griseldis silitas Gilda juukseid.

"O, selle pärast ma ei muretsa, herra krahw. Aukartusest tahan ma heameelega loobuda ja ainult armastusega kasvatada. Armastusega võib kõik kätte saada."

Krahw vaatles teda, nagu mõnda wõdrast imeolemust.

"Armastusega võib kõik kätte saada."

See kostis nii meendunult, nii usaldawalt noorest suust. Ja kui krahw sealjuures ta päitefestimadesse waatas, ei kahelnud ta sugugi selle juures, et ta tema tütre juures wähe-malt kõik armastuse ja headusega kätte wõis saada.

"Tahin ma teele paluda," ütles komtesse Beate hääl kõwasti ja kalgilt sellesse jutujamisse.

Krahw Harro ja Griseldis kõhkusid korraga iseenees. Nad olid komtesse hoopis unustanud. Ja wahi, kalg hääl ütles nagu mõni disjonants nende jutujamisse.

Krahw Harro pöördus aeglaselt komtesse poole. Ja seal nägi ta tema filmis wõdrast, wihast piiku, mis püsis Griseldis von Ronachi peal.

Mis oli see ?

Talle näis, nagu peaks ta noort pead selle pilgu eest kaitsma. Tahtmatult astus ta samm u edasi, Beate ja Griseldise wahel.

Ja esimest korda tuli ta arusaamisele siiani selgusetu wastikustunde kohta oma sugulase wastu. Senini et olnud ta seda tunnet eneses esile lastnud tulla, oli selle kui diglusetu eneses alla surunud ja oma kaastundmuse alla ära matnud. Komtesse oli ju tema armust ärarippum, ja krahwi uursugune mõllemiswiis andis talle sellepärast kahelordje digufe ta halastuse peale. Kui ta uuesti koju jõudis ja Beate nii kindlalt ning ustawalt oma usku ta süütusesse kinnitas, tegi ta enesele eitehteid, et omas südames talle soojemalt wastu ei saanud tulla. Nüüd aga, Beate wõdra ja wihase pilgu all ta tütre kaswatajanna peale, sai see instinktiivne wastolu tema wastu tugewama, kindlama kaju. Ja ta küsis eneselt, nagu seda Griseldis oli teinud, mis Beate uuele noorele majaanikule wae-nulikult ja wihajelt wastu tuli.

Ta astus teelaua poole ja Gilda wedas oma kaswatajanna enesega kaasa üles ärklisse.

Komtesse Beate näitas Griseldisele ühe tu-gitooi.

"Palun wõtte istet, preili von Ronach. Teie wõite täna ühes meiega teed juua. Kas teie tulewikus ei meeldi ühes meiega wõi oma toas, seda määrab herra krahw ise," ütles ta miisafalt, aga tooniga, millest Griseldisele jääkülmuft wastu hoowas.

Krahw Harro waatas talle wastiku ärritusega otsa.

"See on ju enesestki mõistetaw, Beate, et preili von Ronach ühes meiega sööb."

Komtesse salwas omi huult. Aga ta sundis end waitima.

"Wabanda, Harro, aga nii enesestmõistetawana ei leidnud ma seda juba sellepärast, et mademoiselle Perdunoir, preili von Ronachi eelläija, mitte ühes meie laua taga ei söönud."

Krahw Harro nägi, et Griseldise huuled taja kõmbusid ja ta päitefestilmad nagu piinlikus seisukorras alla wajuftid. Ta leidis taktitu olewat, et Beate seda asja tema juuresolekul puudutas.

"Sa tead, Beate, mis mademoiselle Perdunoiri teise mõõduuuga pidi mõõdetama, kui preili von Ronachit. Selle üle ma mõne päewa eest just rääkisin sinuga. Ma soowin, et mu tütre kaswatajanna tingimata perekonda kuulub. Et Gilda nüüd selleks wana küllalt on, et meiega ühes lauas süüa, siis peab seda muidugi mõista ka preili von Ronach tegema. Wabandage, preili von Ronach, et see asi teie juuresolekul kõne alla tuli. Seda poleks tohtinud olla. Aga et ta kord oli puudutatud, pidi teda ka teie juuresolekul selgima.

Griseldis tõstis filmad ja waatas talle tänukselt otsa. Ja ta noor süda tulus wajusti ja ruttu rõõmupärast selle üle, et krahw ta eest nii rüütellikult wäija astus. Ta oles teda tänada tahtnud.

Krahw nägi ta lahtiseis selgetis filmis, mis ta mõttes. Nüüd tui ta alles teadmisele, ta sõnad olid Beatele laitust sisaldanud. Seda ei tohtinud olla. See polnud temast mitte küllalt tark, sest ta wõis nii Beate weel enam preili von Ronachi wastu üles äsfitada.

Ta waatas üle laua Beate poole, see istus halli, kahwatu näo ja langetatud filmadega.

Krahw pöördus ruttu asja juure

"Tähendab, see küsimus on lahendatud, armas Beate, ja kindlasti ka sinu armates. On ka sinule armsam näha laua taga üht rõõmsat nägu ja omada lõbusamat jutujamist, kui mina seda sulle nüüd wõin pakkuda. Ja nüüd tohin ma küll weel üht tassit teed paluda."

(Färgueb).

Nägematu forjandus.

Saksa kirjanik Stefan Zweig.

Kaks jaama Dresdeni taga tuli keegi wanem herra meie kupeesse, terwitask wiisakalt seesolijaid, istus minu wastu ja noogutas siis mulle, üles waadates, weel kord nagu mõnele wanale tuttawale.

Esimisel filmipilgul ei saanud ma teda omale meele tuletada, kuid kui ta mulle kerge naeratusega oma nime ütles, siis mäletasin ma teda kohe: ta oli üks kuulsamait ja lugupeetawamait Berliini kunstiantikwaaridest, kelle juures ma rahwajal liht wanu raamatuid ja autograafe olin waadelnud ja olnud. Westime algul ükskõiksetest asjadest. Ja äkki lausus ta ootamata:

„Bean Teile ometi jutustama, kust ma praegu tulen. Sest see lugu on wiist kõige kummalitem, mis mulle kui wanale kunstikaupmehele mu 37-aastase tegewuse jooksul iganes juhtunud, ja ma olen kindel, et Teile situatsioonimeestuse wäärtsusest peagi jagu saate. Minu sõit oli üheks neist uneaegsetest improwiseeritud ärtveidest, mis ainult meie rahalanguse ajajärgule sobiwad, ü's neist sõbralikkudest leidustest, mis meid, isegi õiglasi antikwaare, sunnib lähema wõi pitemaajalisele reisidele minema.

Teie teate arwatawasti isegi, kuidas praegusel ajal on lood kunstikaubanduses, niikui, kus raha wäärtus nagu gaas on hajhtunud: uubisrikkad on äkki ära tunnud, et nende süda huwi tunneb Gooti madonnade ja inkunaablite, wanade maalide ja wafelõigete wastu; ei jõua kõike seba enam kallalbaljel määral kohale toimetada, tuleb end isegi kaitsta, sest kõige parema lahusega osta (süd niisugused herrad ta ju manshetindöbblid särki küljest ja ju lambi kirjutuslaualt.

Itta rassemats lähed kaupa kohale tuna — wabandage, et ma esemeid, mil meie jaoks on auwäärne mäte, nimetan kaubaks, — aga praegune rumal ostjate-õug on inimese harjutunud suurepäraast Beneetka wafelõib nimetama nii ja niipalju dollari wastuwäärtsuseks, Guercino kästjoonistuse tähendab talle ainult weel paaritud hande frangilist hingederändamisprotsessi.

Selles hädas ja ahastuses turgatas mulle mõte pähe, et oma wanu ärtwaamatuid forida, et wanu ostjaid leida, kellest ehk wõimalik oleks paar dublett tagasi osta. Säärana wana ostjate nimestik on alati nagu mõni surnuwäli, eriti praegusel ajal, ja ma ei leidnud õieti kuigi palju:

enamist meie endistest ostjatest oli pidanud oma kogust oksjonitel loobuma, wõi nad olid surnud, ja wäikesed arwu käest, kes weel elasti — oli wähe loota.

Uga seal leidsin ma kogemata terwe päst kirju ühest meie wanemast ostjast, kes seepäraast mu mälestusest oli kustunud, et ta juba ilma sõja algusest saadik — 1914 — enam mingisuguse küstamise wõi tellimisega meie poole polnud pööranud. Korrespondentis ulatas — see on ime-lik — terweni küstämend aastat tagasi, ta oli juba mu wanaisa ja isa käest olnud, siiski ei suutnud ma omale meele tuletada, kas ta minu tegewuse 37 aasta jooksul meie äris isiklikult oli käinud.

Kõik sundis oletama, et see pidi olema isearalik, wanaisalik, skurriline inimene, üks neist kadunud Menzel- ja Spitzweg-fakslastest, nagu nad weel meie ajani wäikeses prowintstlinades kui haruldased unkam'id alal on hoitud. Ta kirjutused olid kalligraafika, puhtalt kirjutatud, summad lineaaliga ja punase tindiga alla kriipsutatud, peale selle forbas ta iga arwu kaks forba, et efektusest hoitud; see ja wanade arwe ja kirjablantettide järjekindel tarwitamine lasid oletada ühe prowintslase wäiklust ja fanaatilist kottuhoidmishullust. Kõik need kummalised dokumendid kandisid peale allkirja raskepäraast kilt: end. metsa- ja majandusnõunik, end. leitnant, I järgu raudristi kawaleer. Kui 70. aasta weteraan pidi ta nii siis oma kahesakümend aastat wana olema. Uga see skurriline, naeruwäärne prowintslane awaldas kui wana graafika koguja eraforalist tarkust, asjatundlikkust ja peent matsset; kui ma aegamisi kõik ta tellimised peaaegu 60 aasta jooksul kottu kogusin, millest esimene summas weel hõbekrossse olastas, nägin ma, et see wäike prowintslimees ajal, kus ühe taatri eest weel terwe waff Saksa puulõikeid wõis osta — täies waiuses oli loonud wafelõike kogu, mis lärmitsedes nimetatud usrikaste omade kõrwal wõis püsida aus ja hilguses. 1914. aastast saadik polnud ta enam midagi tellinud, aga, teisest küljest, ma tundsin kõiki sündmusi kunstiturul sel määral, et ma waewalt mõnda sellekohast oksjoni tähele poleks pannud; seega pidi see isearalik mees weel elus olema, kui mitte ta kogu ei olnud mõne ta pärja käes.

Ust huwitas mind, ja ma sõitsin kohe järgmisel päewal, nii siis eile õhtul, otsekohes sinna,

nimelt ühte wõimatumasse prowintsiherra, nagu neid Saksamaal olemas on, ja kui ma siis raudteega maast tülles läbi ühe peatänawa jalutasin, näis mulle täitsa wõimatu, et siin, igasugu odawa kauba ja nüruste, wäikelodanliste majade wahel wõiks olla inimene, kes omaks wõis nimetada Rembrandi'i, Düreri ja Mantegna joonistusi. Oma imestuseks kuulsin ma aga postkontoris, et siin tõepoolest elada sellenimeline metsa- ja majandusnõunik, et see wanaherra weel elus olla, ja ma asusin siis — tunnistian üles, südame klõppides — juba hommitupoolikul teele, et ta kodu üles otsida.

See polnud raske, ta asus ühe sarnase prowintsimaja 2. korral, mille minewa aastajaja 60. aastatel nähtawasti oli rajanud mingisuguse müüriwõlga-arkitekti kire käsi. Esimisel korral elas keegi rätseppmeister, pahemalpool teisel korral oli postijaoskonna juhataja nimekaart ukse küljes, paremal pool aga walge portfellaanist metsa- ja majandusnõuniku nimega. Minu kartliku helistamise peale awas keegi wana, sõbralik naine wihwitatamata ukse. Ustasin talle oma kaardi ja küsisin, kas on herra metsanõunik kodus. Imestanult ja teatud lohkusiega filmitses ta algul mind ja siis kaarti: nähtawasti oli selles ilmas unustatud linnas selles wanaisalikus majas küllatulek kaugevalt wäga suureks sündmuseks. Aga mind paluti sõbralikult oodata, kaart wõeti wastu, ja wanaproua läks tupp. Kuulsin sealt sõistamist, ja siis äkki ütles waiju, müraw meh'hääl: „Ah, herra R. . . Berliinist, sulle suurest antikwariaadist. . . röömustan wäga!“ Si juba tuligi wana emake tagasi ning palus mind elutappa.

Banin paliti seltsast ja astusin edasi.

Keset tagasihoidlikult sisseasetud tuba seisls wana, kuid weel tugew mees, kelle nägu ehtisid kohewil wurrud; seljas oli nõõribega taunis-
tatud, pooleldi sõj-mehelik kodune kuub. Ta käed olid mulle wastu sirutatud. Kuid selle röömsa ja spontaanse terwituse awameeliskit litgatust eksitas imelik tarduwus mehe seisatus. Ta ei astunud sammugi minu poole, ja ma pidin — weidi nõõrastaw — tema juure astuma, et ta lätt wastu wõtta. Ja kui ma ta käe järgi haarasin, siis märkasin nende litgutustest, et nad minu käsi ei otsinud, waid ainult ootasid. Ja juba järgmisel filmapilgul teadsin ma kõik: see wana mees oli pime.

Matti on see mulle olnud wastumeelt, juba lapsepõlwest saadik, kui pean pimedaga wastamist seisma. Dien alati nagu häbi ja kohmetust tunnud, teades, et inimene on elaw, kuid ühtlasi ta teades, et ta mind ei tunne nii, nagu mina teda. Ja ta nüüd waldas minu esimene hirmuhoog, kui waatasin ta surnud, tarretult

tühjusse silitwaid silmi, mida warjastid tugewad kulmud.

Kuid ta ei annud mulle nõõrastamiseks wahti, sest niipea kui minu käsi tema oma puudutas, raputas ta mu lätt tormiliselt ja kordas oma terwitust heasüdamikl, kuid waljul toonil:

„Haruldane külastus,“ naeris ta laial suul, „täiesti ime, et niisugune Berliini herra meie peesa ära on eksinud. Aga tuleb olla ettewaatlik, kui üks herradest kaupmeestest tuleb. . . . Meie juures kodus üteldi alati: „Wärawad ja taskud kõik luttu, kui mustlane tuleb. . . .“ Sajah, mõin juba arwata, mis põhjusel tulete. . . .“ Ürid on halwad meie wiletsaks jäänud Saksariigis, pole enam ostjaid, ja siis tuleb äkki suurte herradel meele, et on olemas wanu ostjaid. . . . need otsitakse üles. . . . Aga minu juures, kardan ma, ei oli Teil wist õnne, sest meie wanad pensioonisaajad oleme õnnelikud, kui meil laual leib ei puudu. Praeguste hindade juures ei suuda me enam kaasa wõistelda. . . . Meie aeg on igaweseks mööda.“

Siendasin otsekohse, ta olla minust walesti aru saanud, ma polka tulnud, et midagi müüa; ma olla tulnud waid põhjusel, et olin siin lähedal ja et tahtnud juhust kasutamata jätta, et meie maja ühele wanale ostjale, Saksamaa ühele suuremale korrajale oma külastatku teha.

Waewalt olin ütelnud sõna „Saksamaa ühele suuremale koguajale,“ kui tekkis wanamehe näos isedraatlik muutus. Weel ikka seisls ta piästi keset tuba, aga üle ta näo lehwis äkilise röömu ja seesmise uhtuse hell. Ta pööris weidi ümber, kus arwas oma naise olewat, nagu tahaks ütelda: „Kas tuleb?“

Ja röömsa häällega, milles ei leidunud põrmugi enam end seft kar. duseft, waid waitfelt, peaaegu õrnalt ütles ta mulle:

„See on tõesti wäga, wäga ilus Teie poolt. . . . Aga Teie ei ole asjata tulnud. Te peate midagi nägema, mida Te mitte igapäew näha ei saa, isegi Teie kõniskitlus Berliinis mitte. . . . paar asja, millest ilusamaid teie ei näe isegi Albertina's ja Pariisis. . . . Jah, kui inimene oma kuuskümmend aastat on koguja, siis wõib jõuda asjadent, mis mitte igapäew nullital ei webele. Luitse, anna mulle kapi wõti!“

Ja nüüd sündis midagi ootamatut. Wana emake, kes tema kõrwal seisls ja wiisakalt ueratawa, taha, waitfelt pealtkuulawa sõbralikusega meie kõneluseft osa oli wõtnud, tõstis äkki paludes mõlemad käed üles ja tegi peaga ägeba litgutuse, märgi, millest ma koge aru ei saanud.

Ja siis astus ta oma mehe juure ja surus mõlemad käed ta õlgadele: „Aga, Herwarth,“ manitses ta, „ja ei küstigi herra käest, kas tal

ka aega on, sest peagi on lõunaaeg läes. Kas pole parem, ja näitab herrale kõik oma asjad pärast lõunat ja siis joo me kõik üheskoos kohvi? Siis on ka Annemarie siin, kes ju kõike paremini taneb ja seega abiõis võib olla."

Ja weelford, waewalt, et need sõnad olid lõpetanud, tegi ta mulle uuesti oma paluwa ja tungiwa liigutuse, mida pime ju aimatagi ei võinud. Teadsin, et ta soovis, ma peaksin loobuma praegusest waatlemisest. Palusin, et mõiksin tulla hiljem. See olla mulle suureks lõhuks ja auks, et tohin ta koguaga tutvuneda, aga praegu olla see mul võimatu, ja waewalt tohiksin ma enne kolme seda teha. Siis tuleksin hea meelega, kui ainult wanaherral selle vastu midagi ei ole.

Bahaselt, nagu mõni laps, pööras wanaherra ümber. „Muidugi,“ urises ta, „herradel berlinalastel pole kunagi aega. Aga seekord peab Teil juba aega olema, sest siin pole teau 3—5 asjata telega; mul on neid terweni 27 mappi, iga mapp teise kunstniku jaoks ja ükski neist pole pooleldi tühi. Mii siis, kell kolm; aga olge täpipealne, muidu ei jõua me kõike näha.“

Emake saatis mind uksest Olin kogu aja temas rahutult, äärmise hirmutunde väljendust tähele pannud. Ja äkki, kui ta juba ukse awas, ütles ta üsna waitse häälega: Kas tohiks. . . tohiks Teil. . . mu tütar Annemarie pärast siia tulla? . . . On parem nii. . . mitmekesistel põhjustel. . . Teie sõõte ometi siin hotellis?“

„Muidugi, rõõmustaksin väga, oleksin õnnelik,“ ütlesin mina.

Ja tõepoolest, tund hiljem, kui olin turuplatsi ääres hotellis wäikeses söögitoas oma lõunapärgi lõpetanud, astus sinna wanapoolne naine ja heitis otsewa pilgu ümberringi; tõusin püstit ja läksin talle wastu, tutvustasin end ja seletasin, et olen walmis korjandust waatama minema. Aga äkilise puna ja sama segase kohmetusega, mis ka tema ema oli awaldanud, palus ta mind, kas ta ei võiks enne minuga rääkida. Ja ma nägin lohe, et see talle väga raske oli.

Ikka, kui ta jälle hooga tahtis wõtta ja rääkida katsum, tõusis rahutu, wärisew puna talle näkku ja ta sõrmed otisksid mõnda nõõpt wõi muud ajawõidet kleidi küljes. Lõpuks algas ta, alatasta peatades ja ikka ja ikka jälle kohmetades:

„Mu ema on mind Teie juure saatnud. . . Ta on mulle kõik jutustanud ja. . . meil on Teile vastu suur palwe. . . Tahaksin Teil nimelt informeerida, enne kui Teie isa juure tulete. . . Isa tahab muidugi oma korjandust näidata ja. . . see kogu. . . pole enam täielik. . . puudub terve rida pilte. . . isegi wäg. palju.“

Jälle pidi ta sügawalt hingama. Siis waatas ta mulle äkki otse ja ütles kähku:

„Peau Teiega täitsa awameelselt rääkima. . . Teie tunnete ju praegust aega, Teie saate kõigest aru. . . Isa jäi ju tohe sõja algul täitsa pimedaks. Juba enne seda oli ta nägemiswõime täiesti lõpukorral, kuid sõja ärritused rõõwitsid temalt täielikult kõik ta silmade walguise — ta tahtis nimelt kindlasti Brantsusmaale kaasa minna, kuigi ta 70 aastat wana oli. Ja kui sõjawägi mitte enam nii nagu 1870. aastal otsekohe edasi ei tunginud, siis ärritas ta end hirmsi sti üles. Siis hakkaski ta ruttu pimenema. Muidu on ta ju täielikult tubli, ta võis isegi tundi kampa jalutada, käis isegi oma armiamal ajawitteil — jahil. Müüd on jalutuskaugudid lõppenud, ja ta ainamaks rõõmuks on ta korjandus, ja seda lehitseb ja waatleb ta igapäew. . . see on, ta ei näe midagi, ta ei näe ju mitte midagi, aga ta toob ometi igal õhtupoolikul kõik oma mapid wälja, et wähemalt neid kobaada, üht teise järgi, ja kõiki neid tunneb ta ju ülihästi. . .“

Midagi muud pole elus, mis teda tänapäew enam huvitaks, ja ma pean talle lehest ette lugema kõik oksjontid, ning mida suuremaid hindu ta kuuleb, seda rõõmsam ta on. . . sest. . . see on ju kõige kohutavam, isa et saa üldse mitte hindadest jagu ja ajest. . . ta ei tea, et meie kõik oleme kaotanud ja et tema pensioonist jatkub ainult kahets päewaks kuu kohta. . . sellele tuli weel lisaks, et mu õe mees lahingus langes, ja et õde nüüd nelja wäikeselapsellega maha jäi. . . Aga isa ei tea midagi meie aineltõest muredest ja raskustest. Algul olime kokkuhooldlikud, siis weelgi enam kokkuhooldlikud, aga see kõik ei aidanud. Siis hakkasime müüma — me ei puudutanud muidugi ta armastatud kogu. . . Müüsimise selle natukesel ehtel, mis meil oli ja seda oli wähe, sest isa on juba kuuskümmend aastat iga penni, mis üle jäi, mahutanud oma lehketekestesse. Ja ühel päewal polnud meil enam midagi. . . me ei osanud edasi elada. . . ja siis. . . siis müüsimise meie ühe lehe ära. Isa poleks seda lubanud, ta ei tea ju, kui halb meie elu on, ta ei atma ju, kui halb meie elu on, ta ei atma ju, kui raske on salateel weidi toitu nõutada, ta ei tea üegi seda, et me sõja oleme kaotanud ja Elsass-Dotringi läest annud. Neid asju ei loe me talle lehest ette, et ta end asjata üles ei ärritaks.

See oli väga kallid ast, mille ära müüsimise, üks Rembrandti lõige. Kaupmees pakkus meile ta eest mitu ja mitu tuhat marka ja me uskusime, et sellega saame aastad läbi. Aga Teie teate ju, kuidas raha sulab. . . Olime kogu ülejäägi punka annud, ja kahe kuu pärast oli

kõik kadunud. Siis pidime veel ühe pildi ära müüma ja veel ühe, ning kaupmees saatis alati raha nii hilja, kuni ta juba oma väärtuse oli kaotanud. Siis katsusime õnne oksjonitel, kuid sealgi üksjati meid vaatamata miljonite peale, mis saime. . . Kuni miljonid meteni jõudsid, olid nad ikkagi ainult väärtusetu paber. Nii on äegamisi kõik parem ta kogust peale mõne üksiku laia ilma rännanud, et ainult elu hoida. Ja isa et aimagi seda.

Seepärast ehmataski minu ema nitwäga kui Teie täna tulite. . . seft kui ta Teie mappi avab, siis on kõik oigas. . . meie oleme ju talle piltide asemel samasuuresed ja umbes samapaksused paberilehed mappidesse pannud, nli et ta midagi et märka, kui neid kohab. Kuni ta ainult neid võib puudutada, siis tunneb ta just sedasama rõõmu, kui siis, kui ta alles nägi. Ka ei ela siin liinas ükski inimene, keda isa nii tähtsaks peaks, et talle oma väärtusi näitaks. . . ta armastab iga üksikut lehte nii fa-naatlike armastusega, et ta süda lõhkaks, kui ta aimaks, et ükski neist on kadunud. Ja Teie olete esimene inimene kõigi nende aastate jooksul, kus Dresdeni wafelõigete-kabineti direktor suri, kes warem tihti siin käis, esimene, kellele ta jälle oma asju näitab. Seepärast palun ma Teid. . .

Ja äkki tõstis wanapoolne tüdruk käed üles, ja ta filmades helkkid pisarad.

„Me palume Teid. . . ärge tehke teda õnnetuks. . . meid õnnetuks. . . ärge häwitage seda wiimast ilustooni, aidake meid, sundige teda uskuma, et kõik need lehed, mida ta teile näitab, weel kohal on. . . ta. . . ta ei elaks seda üle, kui ta seda ainult tohiks oletada. Võib olla, oleme talle ülekohut teinud, aga me ei saanud teisiti: pidime ju elama. . . ja inimelud. . . neli waeslast, nagu minu õe omad, on ometi tähtsamad kui trükitud lehed. . . Tänaolen pole me temalt ju ka weel midagi võtnud, ta on õnnelik, et igal õhtupoolikul 3 tundi oma mappide kallal võib lehtseda, iga tiikiga nagu mõne inimesega juttu vesta. Ja täna. . . ja täna oleks võib olla ta õnnelikum päew. Ta ootab ju aastaid, et mõiks kellelegi asjatundjale oma wara näidata, palun. . . palun Teid südamest, ärge häwitage tal seda õnne ja rõõmu!“

See oli nii wapustawalt öeldud, et ma seda sugugi edasi anda ei osta. Mu Sumal, kaupmehena olin ju näinud rohkesti neid waeseks tehtud ja petetud inimesi, kes on tänapäewa rahawäärtuse langemise ohwrid. Inimesi, kelle aastasadandeid kestnud rikkus oli käest läinud mõistetawa eest. Kuid siin oli weel midagi erilist, mis mind liigutas. Muidugi lubasin talle, et waltin ja teen, mis suudan.

Lätsin nüüd koos sinna — ja teel kuulsin weel, milliste wiletsate summadega neid wae-seib, asjatundmatuid naissi oli petetud, aga see kinnitas minu armamist, et olen kutsutud neid lõpuni awitama. Sammusime trepist üles, ja wäewalt, et me ukse awastame, kui juba toast sõbralik, mürsaw hääli hüüdis: „Stisfel stisse!“ Pimedada inimese peene kuulmisega oli ta meie sammud nähtawasti juba trepil ära tunnud.

„Herwarth pole täna kirjutuse pärast sugugi magada saanud, nitwäga joowis ja Teie oma warandust näidate,“ ütles naeratades wana emake. Ta tütre ainus pill oli ta minu oisusest ja kawatsusest informeerinud. Rauale oli juba kõik mavid walmis laotud, ja wäewalt tundis pime minu kätt oma peas, kui ta ju minu toolile surus.

„Nii siis, hakkame aga lohe peale — meil on palju ja Berliini herradel pole ju kunagi aega. Esimene mapp siin on meister Dürrer ja nagu Te peagi näha saate — kaunis täielik — ja üks eksemplaar parem kui teine. Na: Teie mõtte ju ise otsustada, waadake ainult seda!“ — Ta lõi esimese lehe lahti — „suur hobune.“

Ja nüüd mõttis ta õrna ettewaatusega, nagu midagi habrast puudutades, ettewaatlikkude, kaitswate sõrmedega mappi — täitsa tühja luttunud paberilehe ning holdis selle väärtusetu rämpsu mu nina ette. Ta waatles teda, minutid mööduksid, ilma et midagi oleks näinud; aga siiski holdis ta tühja lehte oma filmade ees, nagu ta nägu awaldas nägija maagiliselt terawat ilmet. Ja ta filmis, nendes tuimades, pimedates, awalbus äkki — kas oli see paberi refleks või seesmine läige? — peegelduw hehk, teadew, aimaw walgus.

„Noh,“ ütles ta uhkelt, „kas olete kunagi näinud paremat jäljendit? Kui teraw, kui selge on iga üksik detail — olen lehte wõrrelnud Dresdeni eksemplaariga, aga too on tuhm ja külm. Ja peale selle pedigreel! Seal“ — ja ta pööris lehe ümber ning osutas sõrmekünnega tefsel pool tühja lehe teatud kohtadele, nii et ma tahtmata sinna waatasin, kas märgid ka tõesti olemas on — siin on Nagleri korjan-duse tempel, siin Remy ja Esbelle' omad, kas need tähtsad eelomanikud kunagi aimasid, et see leht lordi sira wäikesse tuppa satub.“

Külmawärinad jooksid mul üle selja, kui plime teadmata tühja paberilehte nii waimus-tatult üllistas, ja see oli tondlik näha, kuidas ta oma sõrmekünnega millimeetritäpselt ainult weel ta fantaasias elawaid endiste omanikude templid osutas.

„Wõimatun,“ kogelesin ma lõpuks. „Suure-pärane jäljendus.“ Ja lohe helkis wanamehe

nägu rõõmust. „Kuid see pole veel midagi,“ triumfeeris ta, „sits peaksite veel „Melancholia't“ nägema ja „Bašštoon'i,“ illumineeritud ellempaarid, nagu nad enam teist korda ei kordu samas väärtuses. Waadake ainult,“ ja jälle libisesid ta sõrmed üle imashüdnärse pildi — „see wärskus, see ilus, see toon. Berlin seisaks pea peal kaupmeeste ja muuseumidirektorite ees, kui ta niisugust asja näha saaks.“

Ja nii jatkus see kohaw, kõnelew triumfiterweni kaks tundi. Ja ma ei sunda Selle kirjeldada, kuiwõrra tontlik see kõik oli, et koos temaga waatlesime neid saba wõi kahtsada tühja paberilehte, mis ometi olid teadmatutes olen-ale wanamehele käega katsutawaks tõelikuseks. Ta teadis effimata nende järjekorra peast ja tundis kõiki üksikasju ja detaile; nägematu kogu, mis ammu juba oli laiali kantud iga tuule poole, oli selle pimeada, selle nii litigutawalt petitud inimese jaoks veel täielikult alles ja kohal. Ja peaaegu waldas mindki ta wiisooni kirj, nii et korra juba uskusin, et see ta tõesti nii on.

Minult kord katkestas lohutawalt ärkamise hädaoht ta waatlema walmistuse somnambuulse kindluse ja iseteadmuse: ta oli Rembrandi't „Antiope“ puhul (proowidärdõmme, mil tingimata pidi olema määratatu wäärtus) jällegi terawust kaitnud, ja seejuures oli ta närwilt, selgesti n'gija sõrm armastusega mööda pressitud joont otksides kohanud, ilma et ta terawad komponimnärwid seda süwendisist lehel oleks tunnud. Siis helkis nagu wari üle ta otksesse, ta hääl wärises. „see on ometi . . . see on ometi Antiope?“ — pomises ta weidil kohmetanult, kui ma appi kargasin, äratõmbe ta käest wõtsin ja teda kirjeldama hakkasin, sest minulgi oli see asi lähedalt tuntud. Siis rahustus jällegi pimeada nägu. Ja mida enam ma tiitsin, seda enam õttles selles otksises, tõdunenud mehes talle omane jowiaalne südamlitus, sõbralik otsekohejus ja lahusus.

„Seal on ometi ükski hing, kes millestki aru saab,“ ütles ta wõidurõõmsalt omaatele. Lõpuks, lõpuks ometi inimene, kes Teilegi ütleb, mis mu pildid wäärt on. Mäti olete minu peale kahtlema pilguga waadanud ja mulle ütelnud, et ei maksa kogu raha nendesse piltidesse mahutada: on ju õige, 60 aasta jooksul ei ühtegi klaasi õlut, ei weini, ei tubakat, ega reise, teatriit, ei raamatuid! Mäti ainult kogunud ja korjanud, pilte ja jälle pilte osta. Aga küllap Teie kord näete, kui mind enam ei ole — siis olete torraga rikkad, rikkamad kui kõik meie linnas ja kõige rikkam inimene Dresdenis, siis wõite elada ja mõnu tunda. Aga seni kui mina elan, ei tohi ükski

leht maailma rännata — enne peate minu wälja kandma siit toist, siis alles minu korjanduse.“

Ja seejuures silistas ta kätt õrnalt nagu mõnda elusasja ammu juba tühjendatud mappisid — see oli õudne ja ühtlasi ka wäga liigutaw pilt, sest kõigi nende pikkade sõja-aastate jooksul polnud ma ühelgi näol näinud nii õudsalikku ilmet.

Ja tema kõrwal seisid naised ja helkisid nliisketel silmadel tema lapselikku petatud rõõmu.

Aga wanamees ei suutnud küllastuda mind kattes, ikka jälle kuhjas ja kohendas ta oma mappe, iga üksikut sõna januselt neelates.

Nii oli see lõpuks mulle suureks kosutuseks, kui ta laua pidi wabastama, et kohwile ruumi anda. Siis lükkati ometi peititud mappid kõrwale.

Aga mis oli minu oma süüis teadliku fer-gendatud hingamise tunne selle 30 aasta wõrra noorenenud ranga larmika rõõmu ees!

Ta jutustas tuhat anekdooti oma õstudest ja talapüülibidest, kabis ikka ja ikka jälle püsti, et üht wõi teist lehte kohale toimetada. Nagu wiinast oli ta ülemealik ja joobunud.

Kui ma siis lõpuks ütlestin, et pean jumalaga jätma, siis ehmatas ta, oli pahane kui pahur laus, keda peksuga on ahwardatud, lõi kurjalt jalaga wastu maad, see ei minna, ma olla waewalt poole ta warandusest näinud.

Ja naistele maksis see palju waewa, enne kui ta aru sai, et ma ikkagi jääda ei wõi.

Kui ta pärast pikka, meelegeitlikku wastupanu sellega lõpuks leppis ja ma jumalaga hakkasin jätma, siis oli ta hääl täitja pehme ja õrn.

Ta wõttis mu mõlemad käed pihku, ja ta sõrmed silistasid suure armastuses neid kuni küünarnukkideni üles, nagu tahaksid nad minust enam teada saada ja mulle enam armastust awalbada, kui seda sündawad sõnad.

„Teie olete mulle suure, wäga suure rõõmu osaks saada lastanud,“ ütles ta wapustatuna, „ialgi ei muista ma seda. See oli tõesti suur heategu, lõpuks, lõpuks, lõpuks ometi jälle asjatundjat näha, kes minu asjades ja wäärtustest huwitatud. Ja Teie peate nägema, et Teie miite asjata minu, selle wana ja pimeada inimese juure polnud tulnud. Suban siis oma naise kui tunnistaja juuresoietul, et oma testamenti lasen kirjutada täiendawa märkuse, et nimelt Teie wana ja aus maja peab minu korjanduse rahaks tegema. Teile peab au osaks saama, seda wäärtust sulaks teha — ja seejuures asetada ta oma käed mappidelle. „Teie walitsete nende üle, enne kui nad laiali lähewad mööda ilma. Tootage ainult, et walmistate mulle

nägusa kataloogi; see õigu mu hauasambaks, teist pole mulle vaja."

Seltsin pilgu ta naisele ja tütrele. Need heidid end ligistiitu, ja wahel jookis terge värin läbi nende kehade. Nad olid ärewil ja hiiski õnnelikud. Ka minul oli pühalik tunne, kui liigutawalt-tradimatu usaldas oma nägematu waranduse minu hoole olla.

Naised saatsid minu uksest. Nad ei julenud rääkida, sest pimedale omane hea kuulmine oles iga kui sõna ära annud. Aga kui palawalt läbi pisarate, kui tänalikult kõnelesid nende pilgud! Uimaselt läksin trepist alla. Dundsin koguni häbi: olin nagu mõni muinasjutulik ingel waeste inimeste tuppa astunud ja olin pimedada nägijaks teinud üheks tunniks; ometi olin ma tulnud kui wilets kaubajuut, et paar wääruslist asja kawatalt kätte saada.

Aga mis ma laasa wõtsin, oli enam; olint jälle Ford näinud puhasi waimustust tejet wilejat, rõõmuta aega.

Din juba wäljas uulitsal, seal tirises ülewal afen lahti ja ma kuulsin oma nime: wanamees tahtis oma pimedate filmadega mulle järgi waadata — juunas, milles ta minu arwas minewat.

Ta kummarbus kaugele ette, nii et mõlemad naised teda kinni pidid hoidma, lehwitas oma taskuräiti ja hüüdis: „R. istge hästi.“ Sääli oli lõbus, wärske, peaaegu poisitsetelik.

See pilt oli unustamatu: walgejuustilise ranga rõõmus nagu ülewal afnal, kõrgel lehwitw pahase, pinatud, ärilise uulitsa ja aja kohal, õrnalt üles tõstetud tõelikust, wastikust maailmat — ühe hea hulluse-etteujutuse walgesse pilwe.

Ja siis pidin ma jälle, nagu tihti, wana ja õige sõna peale mõlema — usun, ta on Goethe oma —: „Kogujad on õnnelikud inimesed.“

Armunud luuletaja.

Araabia kirjanik Taki-eddin Abu-Bekr Haggi.

Kord elas Aafrikas luuletaja, kelle rinnus armastuse tuli kena naispärisorja wastu põlema loitis. Ori waid tõrkus wastu ning hoidis kõrwale.

Ühel ööl kui luuletaja ükski olles marjawiina maitstes ja mõtteid mölgutas, kujutas ta enesele ette imekaunist armamat ja mõtles, kuidas wõiks ta selle külmust sulatada ning wastupanu murda. Et tal marjawiin ikka rohkem pähe hakkas, tõusis ta korraga üles, sest ka armujoowastus waldas tema.

Ta haaras põlewa tulelondi ja asetask selle armsama onni ukse wastu, et onn ja selle elanik tules otsa leiaksid. Juba lakkusid leegid onni seinu... Seal ruttasid teised inimesed juure ja kustutasid tule. Luuletaja nabiti kinni ja wiidi kohtumõistja ette. See küsis kaebealuselt: „Mis sundis sind orja onni põlema süütama?“ Luuletaja wastas:

„Et aga tõrkjas mu palweid kuulda ei tahtnud,

„Wastugi mulle weel pani ja seega tuld lõkkele süütas,

„Tuld, millist ükski hing kustutada ei wõinud.—

„Abi ei leidnud ma muud — ka und ei toonud öörahu.—

„Läksin siis tasa ta hurtsiku ligi ja heitsin

„Pikali ukse ees maha, kui truu koer, kes walwab.

„Tahtmata tungis mu rinnust tulesädeke wälja,

„Pisike säde, mis teistele waewalt on näha,

„See süütas põlema armsama onni. Mu iha

„On süüta teost kurjast, sest tahtmatul kombel ta tekkis.“

Kohtumõistjale meeldis luuletaja. Ta leidis wabanduse kauni olewat ja salmid kohased. Õnnetuma armastaja saatusest liigutatud, maksis ta selle eest rahatrahwi ise ära ja laskis luuletaja wabaks.

Rocky Point'i postmeister.

Ameerika-Saksa kirjanik Wilhelm Rhenius.

Rocky Point asub Sierra Nevada mäes, nii et wana puu latw õõtsus ja eelmägedes Kalifornias ja olla 1850. aastal ägas.

aasta paiku olnud kaunis elaw koht. Nüüd elatakse seal weel ainult endiste päevade mälestusest. Tookord tormas kokku kari juhtumisotsijaid, kes kogu maapinna läbi tuhnis, lootes kulda leida. Nüüd nähti siin ainult weel mõnda metsaraiujat ja üksikuid talunikke, kes aja jooksul olid asunud mäeorgudesse; siin kasvatati siis sigu ja kodulinde ning hariti põldu. Linnakeses oli kaks kauplust, ja 7 kõrtsist olid kuus ammu oma tegewuse lõpetanud. Üks kool ja tosin elumaju oli kõik, mis seal hoonetest leida oli; ühegi hoone küljes polnud midagi tähelepanuväärilist ja miski ei tuletanud väliselt meele koha tormikat minewikku.

Oli ka raudtee mägedesse ehitatud, kuid Rocky Point jäi sellest mitu penikoormat eemale. Kodanikud olid waid läbi wiinud, et nende post üles kaasa toodi.

Umbes kaks penikoormat linnakesest eemal, ühe raudtee-ülesõidukoha juures, seisis igal hommikupoolikul wana Sam Jenkins, kes oli ühtlasi postmeister, rahukohtunik ja ühe Rocky Point'is asuwa kaupluse omanik, ja ootas kella üheteistkümmene rongi. Kui wedur mägestikku ronides aegamisi temast mööda sõitis, hüüdis keegi postvagunist: „Halloo, Sam!“, ja üks postikott lendas välja.

Wäledalt püüdis Sam koti kätte ja wiskas omapoolt teise kofi wastu, hüüdes: „Halloo, Bob!“.

Postmeister istus siis harilikult ühe wana, alati-halja tamme warju, mis seisis raudtee läheduses, kus ta hobune ja wankrike teda ootasid. Siis täitis ta aeglaselt oma piibu, asetas prillid ninale ja waatas posti läbi, ta luges talle adresseeritud lehed ja kirjad läbi ning mõtiskeles siis wõõra korrespondentsi wõimalikust sisust.

Nii tegewuses olles, istus Sam jälle kord tamme warjus. See oli wõimatu ebasobiw päew väljas lugemiseks, tuul puhus täie hooga mööda mäeorgu

Ajaleht, mida wana postmeister luges ja kramplikult kinni hoidis, paisus purjena ja ähwardas iga minut käriseda. Pahaselt katsus wanamees lehte jälle kokku panna. See oli wastik töö. Lõpuks läks see korda. Nüüd järgnesid kirjad. Tema oma jaoks polnud seal midagi iseäralikku. Kuid weel oli kirju. Sam Jenkins toetus seljaga wastu tüwe, surus kübara kõwemini otsaesisele ja luges mitmekesiste kirjade aadresse ja postitemplid.

Seal oli üks kiri Dawenport'ist, Jawa'st, adresseeritud Oskar Richter'ile. See tuli kindlasti Oskari wanematelt, kes poja kutsel lõpuks otsustanud olid Kaliforniasse tulla; üks oli mrs. Kelly'le, Reno'st Newada'st, kuhu tütar kümme kuud tagasi oma peigmehega oli sõitnud. Seal oli peent peret siginenud, sest kuidas muidu oleks wäimees omakäelise kirja saatnud. Pealegi oli aeg selleks paras. Siis oli seal weel kirju Joe Smith'ile ja James Taylor'ile. Ja wanamehel olid iga kirja puhul kindlad mõtted. Siis järgnes kiri Tom Cooper'ile, weel teinegi, ja isegi weel kolmas.

Tom Cooper oli Rocky Point'i teise kaupluse omanik. Cooper ja Jenkins olid noormeestena siia linnakesse tulnud ja olid siin kirjul ja muutlikul ajal kaunis kenakese waranduse kogunud. Kuigi äri pärastpoole wiltsaks jäi, püüdis nad endiselt oma leti taga ja wõistlesid endise ägedusega edasi. Kuigi seda enam tarwis polnud.

Kuid weel midagi muud oli nende wahel olemas. Kui Sam Jenkins'ist sai rahukohtunik, siis tundns see Cooper'ile kaotusena ja ühe kena lootuse purunemisena. Kui aga ühel päewal ta wõistleja ühel häälel postmeistri kohale esitati, siis soowis ta talle kõik kuradid kaela ja mõtles ainult selle üle järgi, kuidas wõistlejat sellest ametist välja tõrjuda. Kui Sam kuidagi oma ametisse ei peaks kõlbama, siis wõis ainult tema ta järeltulijaks tulla.

Sam Jenkins vaatles oma wõistlejale määratud kirju kulme kibrutades ja põhjalikult. Kahe kohta polnud mingisugust kahtlust. Kuid kolmas oli Stockton'ist ja ilma iga firmanimetuseta.

Kes wõis Tom'ile Stockton'ist kirjutada?

Õigus, nüüd oli asi käes: kiri wõis nimelt sellelt mehelt olla, kes Cooper'ile wiimased wiis kotti kartulid oli saatnud, ja millest Tom ruttu lahti sai, kuna nad palju paremad ja odavamad olid olnud kui tema enese omad. Wähemalt oli talle nii pilkawalt üle leti seletatud. Kirjas pidi leiduma arwe kartulite kohta. Kui ta ainult teaks, kust kartulid tulid ja palju nad maksid.

Jälle silmitses ta aadressi, keerutas kirja näppude wahel ja nägi, et ta ainult pealiskaudselt kinni oli kleebitud.

Õieti ainult kokkukeeratawa otsa tipul wähekesse. Ümbrik oli nii kaugele lahti, et näis, nagu wõiks kergesti näppu waele suruda.

Pooleldi waimuhaigena surus wana Jenkins oma krobelse sõrme waele.

Ümbrik awanes. Kiri oli lahti.

Mees ehmatas ja läks häbi pärast üleni punaseks.

Mis oli ta ometi teinud. Tema, olles Rocky Point'i postmeister.

Ta oli usaldust kurjasti tarwitanud, mida tema wastu üles olid näidanud kaaskodanikud ja Ühisriikide president, kui nad ta sellele wastutusrikkale kohale tõstsid.

Ja ometi oli see olnud waid juhus.

Sam Jenkins rahustus. Küllap ta kirja jälle kodus kokku kleebib.

Siis silmitses ta kirja uuesti. Inimene, kes kirja nii lohakalt kokku kleebib, oleks kindlasti postkaarti tarwitanud, kui tal ainult üks käepärast oleks olnud. Ja, wõib olla — ei, see oli koguni tõenäolik — oli kiri üldse lahtine olnud ja oli waid iseenest weidi kokku kleepinud.

Nii pidi see olema. Ja lahtiseid kirju tohib postmeister wist ikkagi lugeda, kas wõi ainult et selgitada, miks nad lahtised on.

Sam Jenkins toppis kõik aegamisi postkotti, ainult wiimase kirja jättis wälja. Siis waatas ta ettewaatlikult ümberingi.

Ühtegi inimest polnud läheduses.

Torm raputas ja painutas wana tamme jändrikke oksa ja sahisese-mühas mändades. Wanamees wõttis kirja wäledalt ümbrikust ja pistis ümbriku tasku.

Ägeda tuule käes laotas ta poogna laiali ja, seda kahe käega kinni hoides, hakkas lugema.

Mis see siis oli? „Armas onu!“ seisis seal.

Üllatatult ja pettunult tõmbas Sam Jenkins ühe käe tagasi, et oma habet sügada ja — järgmisel silmapilgul oli ta juba ilma kirjata.

Tuulehoog oli kirja kaasa wõtnud.

Kohkunult waatas ta kirjale järele. See jäi ühte mända peatama, umbes 10 jalga üle maapinna.

Sam Jenkins kargas püsti, paiskas postikasti wankri ja jooksis lõdisewatel põlwedel männa juure.

Seal ülewal rippus kiri, mille tuul oksakeste waele oli surunud; nagu näis, terve ja puutumatu.

Wanamees waatas metsikult ümberingi, ronis wõsasse. lõikas omale pika witsa ja katsus kirja kätte saada. See läkski lõpuks korda, kuid kiri ei langenud maha, waid lehwis tuule käes edasi. Wanamees järele. Paber lendas puude alt läbi taga asuwale heinamaale ning sealtki weel edasi — ikka kaugemale ja kaugemale.

Sam traawis ähkides järgi, nii ruttu nagu ta seda juba wiiskümmend aastat polnud näinud. Torm paiskas tal kübara peast, aga wanamees lasi kübara kübara olla. Siin-seal peatas paberi mõni rohukõrreke, kuid ikka ja ikka jälle wabanes paber warem, kui Sam kohale oli jõudnud. Lõpuks kihutas tuul paberi okastraat-aiä külge, kus ta õnelikult peatama jäi.

Nüüd on paber kohe käes. Enam ialgi ei awa ta wõõraid kirju.

Kui ta aga oma käe wälja sirutas, wiis äge tuulehoog kirja minema, kusjuures wiimane peaaegu tükkideks püdenes. Kirudes läks Jenkins kirjale järgi läbi okastraatide.

Weel ükski, kellel kiire oli, polnud terwena läbi nende traatide pugunud.

Ka Jenkins mitte. Kuid ta ei küsinud sellest. Kirja pidi ta kätte saama; see ei tohtinud ühegi inimese kätte sattuda. Ta au oli kaalul.

Kübarata, lehwiwates räbalates, higist nõretaw, komistas ta hingetult edasi.

Seal -- lõpuks! Paber oli maas. Ta oli soisele pinnale langenud, oli läbi imbunud niiskusega ja ei suutnud enam edasi lehwida. Jenkins tormas kohale ja surus lehe hoolimata sammuga mitu tolli rabasse.

Ettewaatlilikult, wärisewate kätega sikutas ta ülejäägi mudast, läks raskeist mõtetest koormatuna tamme juure tagasi ja hakkas näruse paberi pealt kirja uurima. Ta pidi ju teada saama, kas on kirjas midagi tähtsat, sest nüüd polnud enam juttugi ta kättewiimisest omanikule.

Suure waewaga luges ta järgmist: „Armas onu! Olen jälle Texas'ist tagasi, kuhu sa mind tookord soovitasid minna. Tagant järgi wõta wastu mu südamlük tãnu mulle selleks otstarbeks saadetud wiiekümne dollari eest. Ei leidnud seal tööd ja olen nüüd siin, sõiduks ei jatku enam. Stocktonis on asi weelgi hullem. Täna pole mul ainustki senti taskus, ei tööd ega leiba. Kuid mul on nãlg waraks ja laetud rewolwer taskus. Sellega tuleb kõik lõpetada, kui sa mind weelkord ei awita. Su meeltheitew õepoeg Frank Symmons, poste restante Stockton Kalifornias.“

Sam Jenkins kahwatas. Selle kirja pidi ta kohale toimetama; üks inimelu oli kaalul.

Kuid ega Tom Cooper sellega ei leppinud. Ta kasutas seda juhust, et kõrgemasse paika kaewata, et siis temalt seda wõtta, mis oli ta wanade päewade ülimalt õnneks — postmeistrikohta. Kawala wastase juures ei aidanud mingisugune ettekãane. Ei! Ei! Kiri tuli ikkagi kõrwaldada.

Aga siis kõlas homme wõi ülehomme kusagil Stocktonis rewolwripauk, ja warjajast oli saanud ühtlasi mõrtsukas.

Lohutamatus meeolus ronis ta wankri ja ajas hobuse teele.

Loom peatus ja mingi hãäl äratas ta mõtetest.

„Sam — for God's sake — mis on juhtunud?“

See oli ta wana naine, ja ta oli oma kaupluse ette jõudnud. Ta seletas oma olukorda ja hilistumist kübara kaotamisega, mida aga naine ei näinud uskuwat.

Sulle on weel midagi muud juhtunud! Näen seda sinu nãost!“

„N o n s e n s e, wana! Kas lõuna on walmis?“

Ta wõttis hobuse eest, riietus ümber ja läks siis kawatsusega, rahulik olla, lõunalauda. Kuid see äpardus täielikult.

Kuna ta siin igasugu heade asjade ees istus, nii mõtles ta, siis arwab kusagil teisel üks meeltheitew inimene, et ta kiri käes on ja abi tulemas. Ja tal eneselgi oli poeg kaugel.

Ta tõusis lauast üles, toppis piibu tãis ja läks kauplusse, mille nurgas seisis ka „P o s t - o f f i c e.“

Pragu kaupluse letis wõttis kirjad wastu; siit kaudu langesid nad tühja õunakasti. Sam Jenkins tembeldas saabunud saadetised ja jagas nad tähestiku järgi sigarikastidesse, mis ta seljataga seisis. C o r n e d' B e e f i ja hernekarpide kõrwal.

Seal tulid esimesed inimesed, et posti ära wiia. Muidu alati jutukas wana oli täna waikiw. Kuigi ta muidu lobasuu oli olnud, tahtis ta täna wõimalikult üksi olla.

Lõpuks tuli ka wana Tom Cooper. „Siin on kolm kirja, Tom — tahtsin ütelda, kaks kirja.“

„Muud midagi?“

Sam toimetas C nimelise sigarikasti kallal ja waikas.

„On see kõik?“ küsis Cooper kõrsitult.

Wana postmeister maadles oma peas weel tükk aega tõega. Kuid lõpuks neelas ta selle ikkagi alla.

„See on kõik, Tom“ ütles ta, ilma et ta end ümber oleks pöörnud.

„V e r y w e l l — aga, Sammy...“ Jenkins pööris ümber.

Sa wõiksid oma P o s t - o f f i c e'i weidi enam u p t o d a t e s s e seada — l a d y' d k a e b a w a d.“

„Mille üle?“

„Nende post lõhnata sigarite järgi.“

„Seda saab muuta, Tom.“

Cooper oli üllatatud. Kas oli see weel endine suosaw Sam, kes muidu alati tülileki austas?

Mõttelikult lahkus ta kauplusest.

Jenkinsi õhtupoolik oli rahutu. Ta wõitles endaga. Kas pidi ta Cooper'ile kõik üles tunnistama? Kuid lõpuks

läks ta ikkagi woodi, ilma et ta seda oleks teinud.

Oma murelikust naisest sai ta ainult suure waewaga jagu, et ta arsti ei toonud. Oh, oleks see olnud waid kehalik walu!

Oõ pimeduses hirmutasid teda igasugu kujutused. Kaua wähkles ta woodis. Kui ta lõpuks magama jäi, siis oli asi weelgi halwem; unes nägi ta kahwatut meest kuuliauguga keset otsasist.

Jenkins ärkas hirmuhüüdega huultel. Nüüd ei saanud ta enam magama jääda ja jõudis hommikuni kindlale otsusele.

Kui ta hommikul üles tõusis, rahustus ta murelik abikaasa; see oli ju peagu jälle wana Sam.

Pärast hommikueinet rakendas ta hobuse wankri ette.

„Sõidan Oakdale'i ema; pean järgi waatama, ehk saan sealt odawat nisujahu — waata siin korra järgi; Bill wõib postile järgi minna.“

„Aga, Sam — kas sa ei saaks jahu lähemalt, sinna on ju ikkagi neliteist penikoormat.“

Sam raputas pead ja sõitis oru poole.

Neljatunnilise sõidu järgi Oakdale'is, wiis ta oma hobuse sissesõiduhoowi ja läks siis otsemaid telegrafikontori. Seal saatis ta Cooper'i nimel 100 dollarit kellelegi Frank Symmons'ile Stocktonis, ja telegrafeeris samale noormehele järgmised sõnad: „Mine kohe Pennsylvania'sse, onu“.

Nüüd oli mure südamedelt wajunud. Ta söi lõunat ja sõitis siis rõõmsal meelel koju. See oli õnnelik lahendus, mõtles ta. Telegraafiametnik ei tunnud teda, ja kui õnnetu õepoeg kord kaugel idas on, siis ei saanud ta ju enam nii kergesti Kaliforniasse. Pealegi ei julge ta ju nüüd uusi nõudmisi oma suuremelse onu wastu esitada.

Kaheksa päewa möödus harilikus rahus.

Siis sündis midagi, mis teda raskesti tabas.

Ühel päewal oli jälle posti seas kiri Thomas Cooper'ile, templitiga: Stockton. Ka oli kirja aadress kirjutatud sama käekirjaga kui tolgi õnnetul kirjal.

See oli hirmus, kuid Sam Jenkins'il polnud walikut. Ta pidi kirja awama, muidu wõiks weel kõik päewawalgele tulla.

Kiri oli järgmine:

„Armas onu — su 100 dollarit jõudsid just õigel ajal pärale, et ühe inimele päästa. Otsustasin Sinu soowi kohaselt Pennsylvania'sse sõita, kuid jäin selle asemel haigeks ja pidin raha enamjaolt oma terwise parandamise peale ära kulutama. Mis järgi jäi, sellest ei jatku Pennsylvania jaoks. Kas Sa ei saaks mind wähe awitada? Wiiestkümnest jatkuks. Wõi, kui Sa mind seal ülewal wajaksid, siis on mulle see weelgi armsam. Sinu tänulik õepoeg Frank Symmons.“

Sam Jenkins tunnistas hambaid kiristades, et ta on ühe naru pihku sattunud, millest wõib tekkida lõputu kruwi. Kuid ta pakkis siiski 50 dollarit ümbrikku ja saatis nad poste restante Frank Symmons'ile. Ta ei kirjutanud midagi juure, sest ta sai selle tarbetusest aru, pealegi oli Cooperi käekirja järeleaimamine aadressiski raske küllalt olnud. Nüüd oli temast koguni wõltsija saanud. Ikka enam libises ta allapoole, ja ta süü kaswas ala suuremaks.

Kas pidi asi isegi nii kaugele minema, et ta oma eluõhtu trellide taga lõpetab?

Ta tegi tööd nagu unes, ja kandis oma risti, tundes mehe hirmutawat, närwepustawat tunnet, kes enese enam kusagil kindla ei tunne olewat.

Ta naine oli meeleheitel. Wanamehe wastuwaidluste peale waatamata kohale kutsutud arst konstateeris hingelist tasakaalutust. Muud polla wiga.

Sam Jenkins pidi naerma.

Mõni nädal hiljem istus wana postmeister jälle tuntud tamme all ja ootas kella üheteistkümnene rongi.

Puudus ainult weel pool tundi, siis pidi rong tulema. Enne postrongi tulew prahirong ronis mäge pidi üles. Sam Jenkins waatles, kuidas wedur pikka wagonmadu ähkides ja puhkides mäest üles wedas, nii et kõik orud ümberringi rõkkasid. Nüüd kadus rong pööraku taha.

Nüüd tuli ta lähemale ja lähemale ja ronis just temast mööda. Wanamees wahetas wedurijuhiga tawalise terwi-

tuse; siis wenis terve waguniterida temast mööda.

Kui wiimane wagon tema juure oli jõudnud, surus enese läbi pooliti awatud waguniukse keegi noormees ja kargas maha, wagunisaatja ähwardawa rüükanäitamise peale külmawerelise käeliigutusega wastates. „Jänes“ puhastas oma räpaselt-elegantse ülikonna ühe kunagi walge olnud taskurätiga ja, wanamehele lähenedes, jäi ta ette seisma.

„Well?“ küsis Sam Jenkins, keda segas noore poisi irooniselt-häbematu ilme.

„Rocky Point'i“ postmeister, kui ma ei eksi?“

„Seda ma olen, Kes Teie olete, näen ma, ilma et ma seda Teilt küsida tarwitsen.“

„Tasa-tasa, old boy, mul on selles linnas ühendusi esimeste majadega!“

„Kes seda küll usub,“ urises Sam põlglikult.

„Tom Cooper on mu onu, nii tõesti kui mu nimi on Frank Symmons.“

Postmeister oli suuresti üllatatud. Nüüd oli waja kiiresti tegutseda Milline õnn, et Cooper ära oli ja alles homme tagasi tuli. Seda aega tuli kasutada, et poissi jälle kaugele toimetada. Aga kuidas?

„Nii, nii,“ ütles Sam, wägisi jõudu kogudes, „Tom Cooper on aga reisil.“

„Siis ootame wanaherrat; tunnen üldse, et mulle mäeõhk sobib. Kui post wankris on mida Teie siin nähtawasti ootate, siis palun Teilt omalegi kohta wankris.“

Wanamees noogutas pead

Kui ta oma saatusliku saatjaga tükk aega hiljem oma maja ees peatas, siis wõttis ta kogu oma terawmeelsuse kokku, et wäljapääseteed rumalast situatsioonist otsida.

„Mis on Teie amet?“ küsis ta noor-mehe käest.

„Tänini,“ wastas poiss sigaretti keerutades, „olen katsunud alati ilma ametita olla.“

„Tagajärjed on näha.“

„Wäga õige“

„Nii siis, tuleb wist aeg, kus tööle hakate.“

„Kas wõite mulle mingisugust tööd juhatada, kus oma käsi wõib hoida.“

„Seal on näiteks Chicago, üks minu wendadest elab seal, ta wõiks Teile abiks olla. Wastawaid juhuseid on seal küllaldaselt.“

„Ja reisiraha?“

„Waikige sellest! Onu on mulle juba kolm korda raha saatnud, aga Teie näete mind alles siin.“

„Wõiksin siin wahetalitaja osa etendada, muidugi ostetaks Teile seekord pilet walmis — pärast kõike seda, mis sündinud.“

„Arusaadaw,“ wastas Frank Symmons kõige suurema südamerahuga. „Teie elate nähtawasti suures sõpruses minu onuga. Tahan Teie ettepaneku üle weidi järgi mõtelda. Täna aga tahan ma Rocky Point'iga tiritamme istutada.“

Ja ta pidas sõna. Kodanikud arwasiid, et kullaotsijate ajad on tagasi jõudnud. Wiie dollariga, mis ta wana postmeistri käest wälja pigistanud, organiseeris ta lõbusa pidu. Terwe meessoost Rocky Point oli whisky-auru all. Tekkisid olukorrad, mis ulatasid anarhia piiridesse. Kui pimedaks oli läinud, läks käratsew ja hirnuw kari läbi linna ainsa uulitsa, ja nende juht paugutas oma koltrewolwri abil wiimase kui wastutulewa käsilaterna-tule eest.

Aga Sam Jenkins, kes oli ometi rahukohtunik, ei liigutanud sõrmegi. Kuid ükski meestest polnud nii kaine, et selle üle pikemalt järgi mõtelda.

Kell kümme tuli Frank Symmons kauplusse tagasi ja soowis puhkama heita.

Talle anti selleks wõimalus kaupluses.

Kui Sam teisel hommikul oma kaupluse luuke tahtis awada, nägi ta, et see juba akna ja luugiga oli sündinud.

Kohe tekkinud kahtlus sundis teda külalise woodi poole waatama.

See oli tühi

Ta läks kaupluse kassa juure, mille ta õhtul kauplusse oli unustanud. Ka see oli tühi.

Põrandal wedelesid tühjad kartoovid ja kastid.

Keset kauplust leidis Sam põgeneja endised riidehilbud; kübar oli hilpude otsas. Selle küljes ripnes sedel pealkirjaga:

"Dear Sammy! Lähen, et mitte kunagi enam tagasi tulla. Nii on see parem mulle ja Teie linnale. Palun mu wana kübar Rocky Point'i muuseumis alal hoida, kõige hullema päewa mälestuseks, mida linn kunagi wiimase

wiiekümne aasta jooksul näinud.
Yours forever F. S."

Seal hingas Sam Jenkins sügawasti ja kergendatult. Nüüd oli ta kord poisist lahti.

Naise wõit.

Hollandi kirjaniku Maarten Maartensi katkend.

"Ara küsi minult," ütles daam. "Aga ma tahaksin sinult nii heameelega küsida. Põlewalt heameelega. Juba ammugi olen tahtnud küsida." Nad istusid rongis ja ruttasid koju poole, Dowerist Londoni.

"Ammugi? Sa oled juba ammugi minult küsida tahtnud, miks Sulle naiseks tulin? Ja ometi oleme ainult kaks kuud abielus!"

"Jah — sellest ajast peale, kui Sa mulle oma ja-sõna andsid. Olen imestanud, miks Sa seda tegid."

"Andsin oma ja-sõna, sest et Sinuga abielluda tahtsin sellepärast, et Sinu naiseks saada tahtsin. On sellest küllalt?"

"Koguni mitte," ütles mees tõsiselt.

"Aga ma ei anna ühtki teist wastust." Ta mängis närwiliselt akna rihmadesga.

"Armas Lucy, Sinul ja minul on mõlemail üks wiga. Ma hakkam kartma, et nende ühendus halbu tagajärgi annab."

"Sa räägid mõistatusi," wastas daam ja puutus jälle akna rihma.

"Lase mind rääkida selgemalt. Sa oled täiesti kõlbmatu eneses midagi warjama, ja mina ei suuda asju rahule jätta. Sina ei wõi peitemängu mängida ja minule ei wõi see nägematuks jääda. Meie tormame õnnetusse, armas; me teeme seda juba nüüd lahtiste silmadega."

"Lõpetame siis sellega!" ütles daam ägedalt.

"Meie ei wõi; me saaksime mõlemad õnnetuks. Möödunud kaheksal lõburik- kal reisinädalal hoidusime kui õõliblikad lambi eest. Aga meie teame, et lõpuks sisse lendame.

Me teadsime seda kogu aja. Poole tunni pärast oleme kodus, oma ümbru-

ses. Mina lähen jälle ärisse, Sina algad majapidamist. Sellepärast juba nüüd otsekohe tulesse: mispärast tulid mulle naiseks?"

"Sa oled hirmus," ütles daam ärritatult, "ja äärmiselt ülekohtune." Ta waatas mehele näkku kuumade, wihast leegitsewate silmadega. "Ükski mõistlik mees ei tee nii rumalaid küsimusi."

Mees raputas kurwalt pead. "Naine," ütles ta, "peaks armastuse pärast abielluma, wõi waletama õppima."

"Palun, mis nimetad Sa abiellumiseks armastuse pärast?"

Mees wastas üllatawalt ebaotsekohe- seselt:

"Olen mõnikord mõtelnud, et sa mind mu raha pärast wõtsid."

Daam muutus tumepunaseks, ja siis lumiwalgeks. "Kunagi omas elus pole Sa raskemalt eksinud," wastas ta. Ta waatas kangekaelselt kupee aknast wälja. "Ja jämedamalt eksinud," lisas ta weel juure. et näidata, kui wihane ta oli.

Nüüd oli järg mehe käes end piinlikus seisukorras tunda. "Lõpuks pole see minu süü," ütles ta häbelikult. "On päris loomulik, et mees teisi põhjusi otsib, niipea kui ta teab, et see armastus ei ole."

Naine ei wistanud.

"Ja lõpuks," jatkas mees julgust wõttes, "niikaua, kui Sa mind ilma mingi seletuseta jätab, pead muidugi lubama, et ma sellest oma mõtteid mõtlen."

"Mis tähendab see, et Sa mind uskumast keeldud, kuna Sa otsekohe- ses ütlesid, et ma ebatõeks kõlbmatu olewat."

"Taewa pärast, Lucy, Sa petad en- nast. Lõpuks pidi Sul ometi üks wõi

teine põhjus olema, miks minuga abiellusid."

"Mul on sõnadest willand!"

"Mul ka, mis seda puutub, aga veel enam willand on mul mõistatustest."

"Wõta oma õnne nii, kuidas ta on."

"Seda ma tahan, kui mulle tõtt ütled. Inimesele, nagu mina, pole suuremat piina kui teadmatust."

Kui ma asju rahule jätta ei wõi, nagu juba ütlesin, ei tea ma siiski kedagi teist, kes paremini oskaks halba asja ta heast küljest waadelda."

Jälle waikis daam, kuna rong peatamatult sõitis.

"Ja wean kihla, Sinu põhjus, kui ma seda teada wõiksin, on palju parem kui kõik need, mis mulle pähe on tulnud."

"See on wõimalik, otsustades selle järele, mis Sa hiljuti ette tõid."

"Näed nüüd! Ja mina mõtlen palju pahemate põhjuste peale kui raha."

"Hoidu neid mulle loetlemast. Tark mees hoiaks sarnased pihtimised omale."

"Kardan, et ma eriliselt tark mees ei ole. Aga nagu inimesed kord juba on — ma olen aus. Pettuseks kõlbulik ainult väga vähesel määral."

Daam waikis, näris huuli ja waatas liikumatult aknast välja.

"Ma palun sind, võta minult see walu!" jätkas mees tungiwalt. Ta lai, heastüdamline nägu oli ärritusest süngeks muutunud. "Selgitame asja, enne kui koju asume. Kui me ainult teame, mis teha ja mis meil ükssteiselt oodata on, siis wõime oma südameid selle järele korraldada."

"Mina vähemalt wõin. Aga wiimase kaheksa nädala komöödiat ei wõi ma edasi mängida."

Naine wiskas enese wastu seljatuge. "Ja ometi mängisid seda nii hästi."

"Mida parem mäng, seda kiirem lõpp."

Ta murdis oma sõrmi. Oli selge, kui väga mees teda piinas. Kupee õhk näis täitawat ta wisadusest.

Seal pööras naine korruga end ja waatas mehele otse silmi.

"Ma sain Su naiseks sellepärast, et Sa nii igaw olid," ütles ta.

Mees läks purpurpunaseks.

"Palun, seleta lähemalt," ütles ta.

Aga naine oli enesewalitsemise kaotanud ja nuttis.

"Sa oleksid pidanud ilma närwideta naise wõtma," nuuksus ta. Siis kuiwatas ta taskurätiga silmi ja jätkas kiirelt:

"Waata, olen kõik oma elu waimurikaste inimeste keskel mööda saatnud."

Sa tunned mu isa ja tead, kui tark ta on, milliseid waimurikkaid asju ta ütleb ja kuidas ta alati ootab, et teised inimesed sama terawmeelsed ja lõbusad peawad olema kui tema. Ja emamis ta algab, läheb ka korda; oma paljude talentide juures oli ta väga imestanud, kui ta tütreid ei mõistnud kõiki mehi oma ümber waimustatud ringiks koondada. Mina — mina kui wäike tüdruk, nähes, et mind mu maalide, klawerimängu ja kõigi asjade pärast, mis ma tegema pidin, aga teha ei wõinud, — vähemalt mitte paremini kui pool mu sõbrannadest — wälja naerdakse, hakkasin end iidoodiks pidama, ja armusin rumalusse."

"Täna väga," ütles mees kõike meelerahu kaotades.

"Ma ei mõtle sind. Mina — mina mõtlen —" ta otsis sõnu. "See oli warem. Sina tulid hiljem pead teadma. Aga warsti hakkasin waimukaid inimesi wihkama kõiki inimesi, kes majasse tulid ja minu üle naersid ning terawmeelseid sõnu ütlesid. See oli täiesti loomulik, James. Sa pead seda mõistma ja mind õigustama. Ühegi hinna eest poleks ma abiellunud kellegi mu isa tuttawatest, olgu ta kunstnik, kirjanik wõi näitleja. Wihkan „kunstniku loomust." Meie majas seletati iga nõrkust ja wabandati iga kuritegu."

"Wõib olla oli mittesalliwus mõlemipoolne," ütles mees kibedalt.

"Kui Sa sellega ütelda tahad, et keegi meestest meie majas minu poolehoidu ei püüdnud, siis on Sul õigus."

"Ah, näed Sa!" karjus mees, keda sarnane lihtne wastus terawalt tabas.

"Ma pole edew. Mis wead mul ka poleks, edew ma ei ole. Enamastel juhtumistel — seda pead juba ütelda lubama — wõib naine iga ettepanekut ära hoida, mille wastuwõtmiseks tal tahtmist pole."

"Mina ei poolda Sinu arwamist," wastas mees külmalt.

Daam naeratas abitult. "Teeb mulle palju walu, et Sa häawunud oled."

„Oh, palun, ära mõtle, et haawunud olen. Ma tahtsin tõtt teada, ja sain seda. Sa abiellusid minuga, et ma idioot olin. Tegid Sa ise selle leiduse, wõi nagu arwan — juhtisid Su omaksed selle peale tähelepanu?“

„Oh, kuidas peaksin end Sulle arusaadawaks tegema? Juba siis, kui sind esimest korda nägin, meeldisid mulle. Sellest ajast sallisin Sind ikka heameelega. Muidugi on sellest küllalt, et iga meest rahuldada.“

„Ei; mõned mehed nõuawad enam. Nad tahawad armastust. Ma ei kinnita, et need parimad mehed oleks, ja ei kinnita ka, et see kõige tähtsam oleks, aga neil on seda waja. Ja naine, kes meest ainult sallib, ei wõi armastust kinkida. Naine, kes wihkab, wõib seda ehk teha — ajajooksul. Minuga abielludes tegid mulle ülekohut, millest suuremat Sa ei wõiksid.“

„Mul on sellest kahju. Nii wäga, wäga kahju!“

„Lõpuks ei tarwitse inimene weel idioot olla, kui ta mõnikord — mitte Sinu isa wiisi — mõistlikult räägib.“

„Kuidas Sa sõnadega ringi ajad! Ja ometi pole ma midagi sellesarnast ütelnud!“

Jah, pean möönma, olin wäsinud kõigist rumalustest — seda nimelt olid need alalised paradoksid, sõnamängud ja terawmeelsed ebatõed. Näis, et keegi nii ei mõtle, kuidas räägib. Ja Sina olid nii teistsugune. Sa ei teinud katseid sõnamängus. Kui Sa mõne märkuse tegid, siis oli see lihtsalt asjaolu toonitamine. Ma ei tarwitsenud seal midagi sõnade wahelt otsida.“

„Ja asjaolu toonitamine iseenesest oli huwitusega?“

„Jah. Wäga sageli. Ja tead Sa, see oli wäga terwendaw.“

Mees pigistas hambad kokku. „Nüüd wähemalt ma tean, miks mulle naiseks tulid,“ ütles ta. „Ma sain wastuse. Ma peaks rahul olema. Ja sina — tahaksid sa teada, miks mina sinuga abiellusin?“

Ei, sa ei taha seda teada, see on sulle üks kõik!“

Naine tahtis midagi ütelda, aga juba raius mees edasi:

„Lihtsalt armastusest sinu wastu, — ei mingit teist põhjust. Ma armastasin sind, ja mõtlesin, et sa minu wastu hea sa armas wõiksid olla. Idioodi põhjus!“

Sina olid targem. Sa abiellusid minuga, et ma narr olin!

„Et sa mõistlik ja õiglane inimene olid!“ hüüdis naine. „Et sul kõik headused olid, mille üle meie majas naerdi. Olin kuulnud sinu elukäigust, ja teadsin sellest kõik. Kuidas sa waewalt kahekümne aastane, suure äri raskusi kandnud ja sinu leseks jäänud ema ning õdede eest hoolitsenud olid. Kuidas sa kõigist raskustest üle said ja omale hea nime ja suure waranduse omandasid. Sinu onupoeg Percy, see luuletaja, laulis sulle alati kiitust —“

„See oli pilkawalt mõeldud; ta nimetas mind alati „ausaks James'iks“; arwad, et ma seda ei tea?“

„Sa ometi ei häbene seda nime?“

„Kas ma seda häbenen wõimite, aga sellest on küllalt, et iga naine keeldub mind armastamast. Nii tulid sina mulle naiseks, et ma nii woorulik ja aus olin, et ma kunagi ei rääkinud, mis ma tõe poolest ei mõtelnud wõi mis teisi inimesi naerma oleks sundinud — sõnaga, nagu sa küllalt selgelt wäljendasid, et ma nii igaw olin.“

„Ma ei mõtelnud seda sõna halvast küljest. Sa tegid mind nii närwiliseks, et waewalt teadsin, mis ütlesin. Tarwitasin esimest sõna, mis mulle pähe tuli.“

„Ole kindel, et see täpselt sinu tookordset muljet wäljendas. Ja ometi, Lucy, olid sa eksituses!“

Ma wõisin tõesti nii wähe kütkestaw olla, aga kindlasti polnud ma nii aus kui mõtlesid.“ Pikk waikus ja tumedad warjud kupees. Sest rong sõitis kõrgete ehituste wahel. Mees hingas raskelt; naine istus liikumatult, ta sõrmed wõbisesid.

„Ma olen kui lubjatud haud.“ Ta rõhutas sõnu kindlalt ja pööras pilgud kõrwale.

Jälle rõhuw waikus.

„Saad aru, mis ma arwan?“

„Ma saan sellest aru.“

„Mehed ei ütle sarnasaid asju hariplikult mitte; aga sina — sina sunnid mind selleks. Minu seisukord on ebariilik. Ma ei wõi nii awalikus wales kauem elada. Ma usun, enamasti abielluwad naised teatawa mehega hoolimata kõigset. Aga kindlasti abielluwad wäga wähesed naised mehega ta auwäärsuse pärast.“

„Mida tal ei olegi,“ ütles naine rõhutatult häälega.

„Tõsi. Mõni sinu isa luuletajaist ja näitlejaist oleks sama hea.“

„Parem, parem! Wähemalt oleks nad juba algusest oma õiget loomust näidanud.“

Mees wõpatas. Ja ta nägu omas wäga rahutu ilme. „Ma ei wõi seda muuta. Loomulikult ei teadnud ma midagi. Kuidas wõisin selle peale tulla? Aga niipea kui seda ütlesid, olin su wastu awalik. Wõiksin kõike muud kanda kui seda, et sa mind silmakirja teenriks pead.“

„See on weel kõige parem, mis armastusega abikaasa olla võib.“

„Armastusega? Mis sa heidad mulle ette armastuse puudust? Sellel pole enam mingit mõtet, peale seda, mis mulle ütlesid!“

„Ma tean hästi, mis ütlen. Usud sa tõesti, et mees, kes oma naist armastab, talle kaks kuud peale pulmi sarnaseid asju pihtida wõiks, nagu sa siin pihtisid?“

Liikumatuselt waatles mees oma noort naist, olles hirmunud ägedusest, millega see jatkas:

„Armastus! Armastus! Sa ütled, et abiellusid minuga armastuse pärast ja ootad, et ma seda usuks. Loomulik, sest sa usud seda ju ise! Ma tean, sa usud seda. Sa abiellusid armastusest, ja mina mitte. Armastus mille wastu? minu näo? minu kuju wastu? Igal juhtumisel mingi pinna pealne meeldiwus.“

Aga minu sisemus, minu waim wõi hing wõi kuidas sa seda nimetada tahad, see tõeline mina — armastad sa seda?

Armastus? Ära tarwita seda sõna kurjasti. Mind — oh, et ma seda tunnistama pean — tõmbas sinu sisemine olek: see on armastus!

Sa abiellusid minuga, sest sind meelitas — minu — Ta wärises. „Oh armastad mind, ja mina ei armasta sind mitte, — eriti nüüd, kus sa auwäärne ei ole, kuid liiga aus, et seda warjata!“

„Aga Lucy — mu armas Lucy!“

„Ma ütlen, et saan sinust täiesti aru. Mehed abielluwad meiega endiste kogemuste põhjal. Ma tean, mis põhjused sinu arwamise järele olewat mind

sinu naiseks teinud; ei, ma ei armasta sind; ei armasta, ei. Tahän seda tosinad korrad ütelda, kui soowid. Ma ei abiellunud sinuga armastusest!“

Ta silmad ja palged hõõgusid, ta hää helises.

„Oleme sattunud hirmsasse sohu,“ ütles mees. Ta liigutas end rahutult ja waatas kangekaelselt põrandale.

„Wastupidi: udu walgub laiali. Me saawutame kindla põhja. Küsimus, mis sa ammugi tahtsid üles seada, on wastatud. Waatlesin juba kaua, kuidas see küsimus su hinges tõusis ja kuju ning tähtsuse omandas. Ma teadsin, et sa warem wõi hiljem selle awaldad. Nüüd on sul wastus.“

Mees kummardus naise poole ja püüdis ta kätte.

„Meie wõime nüüd seisukorda üle waadata.“ jatkas ta edasi, „ja wastawalt sellele oma elu korraldada. See juures olen mina meist mõlemaist parem, sest mina abiellusin sinuga kestwate wäärtuste pärast. Sina aga minuga mõõdaminewa weetluse mõjul.“

„Ei!“ karjus mees ja kummardus talle weel lähemale. „Usun, et sind walesti mõistan. Ma ei pretendeeri nais-tetundja nime peale. Olen walmis kõik wastu wõtma, mis ütled.“

„Nagu sa õieti tähendasid, ei wõi mina end moonutada ja sina ei wõi rahuldada pooliku tõega. Meie teame nüüd täpselt, millised meie seisukohad üksteise wastu on, nagu sina seda soowisid. Sina abiellusid minuga, et sa minusse armunud olid, — mina aga, et sa nii igaw olid.“

„Mitte, mitte!“ hüüdis mees paluwalt ja silitas naise kätt

„Uskusid sa,“ jatkas naine, „et ma sind mõne pühaku arwasin olewat? Mis tahtsid sa oma pihtimistega?“

„Anna andeks,“ wastas mees. „Õpi esiteks mind armastama,“ wastas naine. „Kui sa mind mu enese pärast armastad, nagu mina sind, siis — siis —“

„Räägi, armsam!“

„Siis annan sulle andeks, et sa uskuda wõisid, nagu oleksin sinuga abiellunud sinu —“

„Wait! Ma tean, mis sa ütelda tahad.“

„Raha pärast,“ jatkas naine kangekaelselt. Mees laskis pea norgu; rong sõitis jaama ette.

Maailma wara.

Wene naiskirjanik Teffi.

Inimesed on wäga uhked, et nende elus olemas on wale.

Ta musta wägewust ülistawad poeetid ja dramaturgid.

„Madalate tõdede hulkadest on meile kallim meid ülendaw wale.“ — mõtleb proowireisija, kui end nimetab attasheeks Prantsuse saatkonnas.

Kuid tõsiselt wõttes, olgu wale nii suur, wõi peen, wõi tark, — ta ei jõua ületada harilikkude, inimlikkude tegewuste raame, sest nagu kõik teised inimliikud teod põlweneb ta põhjusest ja subub eesmärki. Mis on siis siin iseäralikku?

Palju huwitawam on see imewäärt psühholoogiline mõistatus, mida kutsutakse luiskamiseks.

Luiskamise ja wale wahel on wahe, kuigi profaanid waletamise töös neid üksteisega ära wahetawad, nimelt järgmine, et luiskamisel pole põhjust, pole sihti, ja et enamjaolt toob ta oma ülesleidjale ainult kibedustunnet ja häbi — ühesõnaga: puhast kahju.

Wale isaks loetakse kuradit. Milline on luiskamise päritolu ja kes on tema papa, ei tea keegi.

Õiget, tüübilist luiskamist toimetatakse nii rumalalt, et, õpi niipalju kui tahad, sa kunagi ei oska seda põhjalikult, kuidas ja mis ajal nimelt luisata.

Luiskawad üsna wäikesed tütarlapsed, aasta wiiesed, luiskawad kaheteistkümneaastased koolipoisid, luiskawad elatanud daamid, luiskawad riiginõunikud, ja kõik ühtemoodi ilma põhjuseta, ilma sihita ja mõtteta. Ja olgu ükskõik kui ebaõnnestanud nende luiskamine, alati wõib luiskamisprotsessi ajal nende näol tähele panna head ja nagu joowastatud ilmet.

Luiskamine on mind alati huwitannud kui midagi mõistatuslikku ja omale kättesaamatut; tegelikult olen seda ainult korra katsunud ja seejuures saanud täieliku fiasko osaliseks.

Ma olin tookord 11-aastane tütarlaps ja õppisin gümnaasiumi ühes alumnistest klassidest. Ja ühel paewal tahis Wene keele kooliõpetaja nähtawasti

teada saada, kuiwõrra seotult ja asjalikult ta õpilased oma mõtteid oskawad edasi anda. Ta küsis:

— Kes teie seast oskab jutustada mingisuguse juhtumuse oma warajasest lapsepõlwest.

Keegi ei nimetanud ennast.

Siis kutsus õpetaja wälja esimese õpilase, ja see seletas siis pärast pikki etteawalmistawaid manitsusi ja pisarsilmil, et tal olnud ainult üks juhtumus: ta olla ära söönud wärwid, mis kuulunud ta wennale.

Õpetaja awaldas oma rahulolematust.

— Noh, mis juhtumus siis see on? Ja peaasi — milline jutustamine! Kas nii tohib jutustada? Ja kas siis tõesti keegi terwest klassist ei suuda meele tuletada ja jutustada mingisugust juhtumust oma lapseast?

Siis waldas minu suur walehoog.

Enne kui weel aru sain, mis minuga sünnib, seisin ma juba õpetaja ees ja, waadates talle näkku oma ausate silmadega, ütlesin:

— Mina wõin jutustada.

Õpetaja oli rõõmus, kiitis mind kaua ja seadis mind teistele eeskujuks.

— Kuid nüüd kuulame.

Ja ma alustasin oma jutu.

Niipalju kui mäletan, oli ta järgmine:

— Olin kõigest 2-aastane, kui ma kord öösel ärgates nägin suurt tulekuma. Riietusin ruttu . . .

— Kuid olite kõigest 2-aastane, kuidas siis õige ise riietusite? — imestas õpetaja geniaalse lapse osawust.

— Magasin alati põlledid riidest lahti wõtmata, — wastasin wiisakalt ja jatkasin:

— Kiiresti riietunud, jooksin õue — põlesid naabrimajad, põlewad palgid lendasid õhus . . .

— Ja siis? ütles õpetaja.

Sain aru, et sellest kõigest on tema jaoks weel wahe.

— . . . lendasid õhus. Äkki nägin maas igasugu risude keskel lamawat meest. Ta lamas ja põles igast küljest. Siis tõstsin ma ta õlgadest üles ja kis-

kusin ta naabrimetsa; seal kustutasin ta riided ja läksin siis jälle tulekahjule.

— Ja siis? — ütles uuesti õpetaja.

— Läksin jälle, ja siis kukkus mulle suur palk pähe, ja ma langesin mines- tusse. Ja see on kõik. Enam midagi ei mäleta.

Jutustades oma lugu, põles mu hing warem tundmatus ekstaasis, nii et kaua aega ei tahtnud tagasi pöörduda oma kat- kestatud elu juure, seal teisel pingil akna ees.

Kõik ümberringi olid konfuseeritud. Ka õpetaja. Ta oli hea inimene, ja see- pärast oli talle see lugu nii piinlik, et ta mu rahule jättis. Ta kummardus madalale klassiraamatu kohale ja hak- kas ohates juba ülesantud õpitööd uu- esti üles andma.

Ainult minul polnud wiga midagi. mul on hea meel, soe tunne, ja pea- asi: tundsin, et mina üksi olen puhas kogu selles rumalas loos.

Ainult järgmisel päewal, kui oma kaasõpilaste ülespidamisest aru sain, et asi pole weel ununenud, muutusin ma nukraks, ja imeilus luiskamistunne jättis minuga igaweseks ajaks jumalaga.

Kui tihti mõttled, kui juttu westad wõraste inimestega aurikutel, raudteel, table d'hote'i ääres: kui nüüd talle weidi luiskaksin. Ei: Mu tiiwakesed on ära lõigatud. Kuulen, kuidas tei- sed luiskawad, huwitun, kadetsen ki- bedalt, aga ise ei oska ega suuda. Waa- dake, kuidas mürgitab hinge esimene pettumus!

Hästi luiskawad wäikesed tütarlap- sed.

Üks wiieaastane jutustas mulle, et tema olla tunnud koerakest, „niisugust waesekest, õnnetut,“ — kõik neli jalga olnud tal alt kistud.

Ja igakord, kui koer mööda olla jooksnud, nutnud plikake haleduse pä- rast. Niisugune waene koerake!

— Kuidas ta siis jooksis, kui tal ai- nustki jalga polnud — imestasin mina.

— Aga kargukestel.

Ja ta silmad waatasid ausalt ja otse, ning ta suunurgakesed wärisesisid hale- dusest koerakese pärast.

Suurt ja sügawat kadedust äratas minus keegi hea prowintsidaam. Ta luiskas ennastsalgawalt, tõsise waimus- tuse hooga ja arwatawasti tundes sel- lest piiritut lõbu.

— Mul saalis, kui elasin Harkowis, oli suur peegel. Palju kõrgem laest! — jutustas ta ja küsis siis äkki:

— Mis teie arwate, palju maksab see mööbel, mis mul siin seisab budu- aaris?

— Rublat kakssada . . . Ei tea.

— Wiisteistkümmend rubla! — was- tab daam.

— Ei wõi olla! Kaks diiwani, neli tooli, kolm leentooli!

— Wiisteistkümmend rubla!

Ta silmad kiirgawad, kogu ta nägu awaldab otsekohest waimustust, mis ulatab waluni.

— Wiisteistkümmend rubla. Kuid see tool siin, — ta osutab ühele neljast — maksab kolmkümmendwiis

— Kuidas siis? Kuid ta on ju sama- sugune, kui kõik teised?

— Tulge waadake! Wäliselt küll sama- sugune, aga maksab kolmkümmend- wiis. Seal, keset, istekohta, on tal wedru puhtast melhiorist. Nad on wõimatu wastikud, need wedrud, isegi istuda on neil wõimatu. Waewalt istud, — põr- guwalu!

— Kuid milleks siis, ja weel nii kallid.

— Aga waadake!

Ta higistas ja hingas raskesti, ja mina mõtlesin:

— Milleks ta õige end wäsitab? Mida püüab? Kui ta tahtis hoobelda kalli too- liga, et kadetseksin: et waata aga, kui rikas ta on, — milleks ta siis luiskas, et kogu mööbel maksab wiisteistkü- mend rubla? Siin polnud nähtawasti tegu enesekiituse ja -ülistusega. Kuid milleks siis see kõik? Millisest allikast purskab see elaw wesi?

Olen näinud ka hoopis teiste oma- dustega luiskamist, — igawat, raske- meelist luiskamist. Toimetas seda, ja õige awaras ulatuses, üks wäga raske- kaaluline herra, reserw-kolonel.

Tema nägu, nagu kõigi luiskamise eriteadlaste nägu kunagi, kandis erilise südamlikkuse ilmet.

— See on mingisugune tõe fanaatik! — mõteldi harilikult, silmitsedes ta pun- gis silmi ja suuri sõormeid.

Luiskas ta sarnaselt:

Kui muna kaua segada suhkruga, siis muutub muna täitsa hapuks, sel- lest, et temas areneb wälja sidrunihape! Seda on järele uurinud üks minu kaas- lastest a. 1886.

Wõi jälle nii:

— Tuurakalas on palju marja. Juh-
tub, et püüad Wolgas a. 1891 väikese
naelalise tuura, löikad ta noaga lahti,
aga leiad naela kümme kalamarja. Nali
kohe rääkida.

Wõi nii:

— Tundsin seda Selim-khani juba
lapsena. Tuleb meie juure, majasse,
Rööwib terve maja paljaks, — niisu-
gune 6-aastane poiss. Küll ma teda
mitu korda häbistasin a. 1875. „Noh,
mis sinust — ütlen, — niiviisi saab!“
Ei, ei kuulanud sõna.

Kõike seda jutustati wäsinult, lootu-
seta wäsinult, ja tundus, et jutustaja
ise täis ahastust ei usu ainustki oma
sõna, kuid ikkagi ei suuda lõpetada.
Nagu oleks ta kunagi kuradiga lepingu
sõlminud ja peab nüüd, kuigi jõud ei
küüni — lepingu tingimusi täitma.

Kui säärast õnnetust katkestada, —
siis punastab ta, waikib, ja waatab sulle
kaua etteheitwalt näkku: „Mis sa mind
waewad? mille eest haawad? Kas olen
mina süüdi?“

Ja hakkab häbi.

Ma teda pole kunagi kadetsenud.
Ta töö on raske ja mittemeeldiw. Kuid
milleks siis see kõik? Milleks? Kes on
seda nõudnud!

Ja on kurb, et kogu see energia peab
kaduma asjata.

Kuid usun, et see ei kesta. Usun,
et tuleb geenius, kes õpib tundma seda
energiat, kes seab üles — kus waja —
tarwilikud abinõud ja hakkab eksplua-
teerima wägewat luiskamisjõudu inim-
soo kasuks ja kuulsuseks.

Lugupeetud kolonel saab mõistliku
koha, ja, wõib olla, tiirleb tema luis-
kamise jõul kümnekond wesikiwi, we-
siturbiini ja tuuleweskit.

Ja daam mööblitega, siis tütarlaps
koerakesega, ja gümnaasiast, kes kin-
nitab, et nende klassis olla Petrow 4-as
nii kerge, et wõib seista õhus, ning
weel sada tundmata kangelast — saa-
wad oma salajasele jõule õige raken-
duse.

Ja kes wõib teada: weel kümme,
kaksikümmend aastat, — ja wõib olla,
me heidame kõrwale mittetarwiliku ja
kalli elektri, hakkame koos wiibima,
kütma, soojendama, edasi liikuma lihtsa
luiskamis-energia abil, — selle sala-
pärase maailma wara najal.

Ah, kui palju rikkusi on meil weel
käes, aga meie ei oska nendega midagi
peale hakata!

Meil sama siht ja tee.

P. Grünfeldt.

On olnud waidlusi ja lahkuminekuid
meil mõnikord ehk waadetes —
ei iial aadetes!
Meil siht on selge, tee ka ette teada,
ja julgelt wõime sinna sammud seada!

Me tunnustame ainult aatetähiseid,
mis ise üles seadsime,
sest meie teadsime,
et töös ja laulus hing meil tõuseb taewa
ja unustab kõik raskused ning waewa.

Mis walmistanud meie esiwanemad
me hariduse alguses,
see helges walguses
jääb seisma meie ette säravana
ja uueaja haku wärawana.

Jaku kord meie waated lahku lähewad
siin otsides ning küsides,
ei paigal püsidel,
meil samaks jääb me tee ja siht ja hüüe,
meil samaks jääb ka armastus ning püüe!

Kaardimängija.

Uus-Greeka muinasjutt.

Ühes külas elas kord kaardimängija. Juba poisikesena hakkas ta kaarte mängima, ei loobunud sellest, kui ta juba meheks sirgus, naise võttis ja laste isaks sai. Isegi surra tahtis ta kaardid käes; seda oli ta kindlasti otsustanud.

Ühel õhtul läks ta kõrtsist koju, mõttes ja norus peaga: oli ta ju jälle kogu nädala palga ära mänginud. Mida pidi ta nüüd naisele ja lastele ütleva, kes ootasid, et ta neile midagi söömise ostmiseks toob. Seal tuli talle korraga mees vastu ja teretas. Kaardimängija teretas vastu: „Tere õhtust, külamees!”

„Kas sa ei võiks mulle meehead teha?” küsis tundmatu.

„Kui ma suudan, miks mitte?”

„Palun, et sa minu täna ööseks öömajale võtaksid.”

„Heameelega, tule aga kaasa!”

Nii läksid nad edasi, kaardimängija ees, võõras tagant järele, kuni nad ukseni jõudsid. Kui kaardimängija siin ümber pöördus, nägi ta, et võõral veel kaksteistkümme meest kaasas olid.

„Ütle ometi, kes on siis need seal?” sosistas kaardimängija külalisele kõrwa.

„Oh, selle üle ära muretse!” vastas see, „need kuuluvad minu seltskonda.”

„Hea küll, ei ma siis selle üle muretse. Ent söögiga, kardan ma, on asi halb.”

Kaardimängija naine langes minesse, kui ta nõnda palju inimesi nägi. Mu jumal, mis pidi ta neile ka süüa andma, kuna tal enesel ainult pool leiba majas oli.

„Ei tee wiga,” ütles võõras, just kui oleks ta naise mõtteid mõistnud, „ei tee wiga: meile jätkub ka poolest leiwest. Istuge, nüüd hakkame sööma.”

Wäikse laua ümber istusid need kolmeteistkümme ja kogu kaardimängija perekond. Neil oli nõnda palju ruumi, et kõik üsna lähedasti istuda võisid, nii et üks teist ei puudutanud. Siis võttis võõras poole leiwa, õnnistas seda ja andis igale sellest tüki. Kui kõik olid söönud, jäi veel terve hunnik leiba järele.

Kaardimängija ja ta naine ei teadnud, mida selle kohta öelda. Näis uskumata, et nõnda palju inimesi poolest leiwest söönuks võisid saada.

„Kes see võiks ometi olla?” sosistas kaardimängija naisele kõrwa.

„Olen Kristus,” ütles võõras, nagu oleks ta kaardimängija küsimust kuulnud.

Kohe langesid kaardimängija ja ta pere külalise ette põlvili ja kummardasid teda. Kristuse saatjad olid kaksteistkümme apostlit.

„Nüüd, kus sa tead, kes ma olen, tahan ma sulle võõraste wastuwõtlikkuse eest tasu anda” ütles Önnistegija, „ütleva ainult, mida soovid sa armsamini saada?”

„Et ma passet-mängus alati võidaksin, Issand!”

„Hea, sündigu see,” ütles Kristus ja kadus ning ühes temaga ka apostlid.

Ja tõesti võitis sealt peale kaardimängija alati passet-mängus. Ta sai rikkaks ja oli suurema osa majade omanik külas. Kui ta suri, jättis ta lastele lugemata arwu elamuid ja maid. Nii maksis Kristus poole leiwa eest. Ent siiski ei olnud see tasu veel midagi sellega võrreldes, mis kaardimängijale teises ilmas osaks sai.

Sest sel silmapilgul, kui ta hing ta surewast kehast lahkus, võttis ingel, kes ta surmawoodi juures seisnud, ta hinge ja lendas sellega paradiisi. Teel kohtasid nad wana õelust, kes ühte patust hinge põrgu wedas. Kurat oli õnnetuma käed kinni sidunud ja löi ning tõukas teda halastamatult. Kaardimängijal oli waesepatuse hingest kahju. Ta andis wana õelusele märku, et ta silmapilgu ootaks. Kui kurat seisatas, ütles ta sellele: „Mängime kaarte! Kui sina võidad, omad minu hinge, kui aga mina võidan, saan mina selle waesepatuse hinge, mis sa põrgu wead.”

Ettepanek meeldis kuradile, sest ta lootis, et saab ühe hinge asemel kahega Lutsiferi juure jõuda.

„Hea,” ütles ta selletõttu, „olen ettepanekuga nõus.” Kaardimängija võttis

taskust kaardid, sest ta hoidis need käes, kui ta suri, ja ennem, kui veel keegi oleks isameiet lugedes jõudnud, oli ta kuradilt waese patuse hinge wõitnud. Nagu meeletu hüppas kurat ringi ja kadus. Kaardimängija tuli inglisa ja patuse hingega taewawärawasse. Seal seisis Kristus.

„Kes on siis see seal?“ küsis Önnistegija.

„See on üks minu sõpradest,“ wastas mängija.

„Ja, aga tema jaoks ei ole taewas enam ruumi“ ütles Kristus tõsise näoga. „Ma kutsusin sind üksinda.“

„Õige, oh Issand,“ wastas kaardimängija, „aga sa peaksid mäletama seda aega seikord, sa tead juba millal, siis kutsusin ma sind üksinda enese juure, ent kui me minu maja ukseni jõudsime, oli sul veel kaksteistkümmeend kaaslast ühes.“

Silmapilgu mõtles Kristus, siis naeratas ta, awas taewawärawa ja ütles: „Hea, astuge siis juba mõlemad sisse!“

Kyrokeideia.

Greeka kirjanik Xenophon.

Jutustatakse, et 530. aastal enne Kristuse sündimist surnud Persia kuninga Cyrusega juhtunud järgmine lugu. Kui Cyrus weel 15.—16. aastane oli, wiibis ta kord kauemat aega ema poolt wainaisa, Meeda kuninga Astyagese, juures wõõrusel. Siin hakkasid teda kõik nii armastama, et kui lahkumise-tund kätte jõudis ja ta Persiasse pidi reisima, kellegi silmad kuiwaks ei jäänud. Lahkudes suudlesid kõik Meedast pärit sugulased noort Cyrust. Üks Meeda meestest nimega Artabazus, wäljapaistwate waimuannetega, oli poisi kenadusest wõlutud, kuid jäi kaugelt waatama. Olid kõik sugulased Cyruse juurest eemale läinud, lähenes ta nende sõnadega Cyrusele: „Armas Cyrus, kas sa siis mind sugulaseks ei tunnista?“ — „Kuidas“, imestas Cyrus, „oled siis sina ka mu sugulane?“ — „Igatahes“, oli wastus. „Sellepärast siis silmitsesid mind alata. Olen seda tihti märganud.“ — „Jah,“ wastas Meeda mees, „tahtsin juba ammu sulle läheneda, kuid olen liig arg,“ — „See poleks ju midagi tähendanud, kuna sa ju mu sugulane oled,“ ütles poiss, läks Meeda mehe juure ja suudles teda. Pärast suudlemist küsis Meeda mees: „Kas teil, Persias, walitseb ka sarnane komme, et sugulasi suudeldakse?“ — „Muidugi,“

kostis Cyrus, „kui sugulased kaua aega näinud pole wõi kui nad lahkuwad, siis suudlewad“ — „Siis oleks kohe paras aeg, et sa mind weel kord suudleks,“ tähendas Meeda mees. „sest ma lahkun praegu sinust.“ Cyrus suudles ka Artabazust uuesti pööras siis minema ja sõitis linnast wälja. Nad polnud kuigi kaugele jõudnud, kui Meeda mees wuhutawal hobusel reisuwoorile järele kihutas ja selle kätte sai. Kui Cyrus teda nägi, küsis ta: „Oled sa midagi ära unustanud, mis sa mulle kõnele da tahtsid?“ — „Oh ei,“ oli wastus, „ilmusin ainult, et kaua aja pärast sind uuesti näha.“ „Aga, jumalate juures, see waheaeg oli ju liig üürikene,“ kostis Cyrus. „Kuidas wõis waheaeg üürike olla,“ waidles Meeda mees wastu, „kas sa siis ei märka, et iga silmapilk kus ma sind ei näe, mulle igawikuna näib?“ Seal pidi Cyrus naerutama, kuigi tal pisarad silmis seisis, trööstis Artabazust, et ta pea jälle Meedamaale tagasi tuleb ja lõpetas kõne sõnadega: „siis wõid mind iga silmapilk jälle näha.“

Hiljem, kuningaks saades, kutsus Cyrus Artabazuse enese poole elama, kus ta kuningalt rikkalikke kingitusi sai ja lõbusa meeleoluga tuju kuninga söögilauas tõstis.

Oma maalapife.

Saksa kirjaniku Otto Höcker'i romaan.

5

„Ah jaa, sõitis küll mift alla. Rahju, tema o'ets Teile küll parem seltsimees o'nud kui mina. Mind peate juba wabandama — mul liigub nit mõnigi asi peas, mis jutuojamise mõnutuks teeb.“

„Kas minu wend Teile wastu ei tulnud?“ küsis Emily kindluseta häälel.

„Jah, sain temaga poole tee peal kokku. Ta sõitis, nagu ütles, jaama.“

„Noh, siis pane ometi wiimaks midagi lauale, Emily!“ kästis Dugan karsitult. „Mis sul just kõepärast on. Suurt walikut meil enam ei ole.“ ütles ta, Gordoni poole pöördes, wabandawalt.

„Uja mina — pealegi mina“ — külalise hääl hakkas ikka enam wärisema, kui ta nüüd Emilylt ruttu nägi kõõki ruttawat — „tahan ford ruttu oma hobust waadata, tema läks sõites soojaks. — Imesoe septembripäew on täna — eks?“

„Indiaanlaste suwi!“ pomises Tom Dugan jälle oma kohale akna alla istet wõtta tahtes. „Septembrist ei öelda ju ilmaaegu, et ta küpsetaja“ on. Kui jahedamaid öid ei o'eks, asi oleks weel hullem kui keshwel. — Aga jääge siis ometi siia.“ hüüdis ta külalisele järele. „Joe wõib Teile hobuse järele waadata — kurdab muidugi ju, see wana, et tööd ei ole.“

Siis kui nägi, et ta hüüet ei kuulnud, kehitas ta üksluiselt olasid ja wõttis istet. Aga piiblit ta esiotja weel kätte ei wõtnud, waid wahtis aknast muidu wälja, kuna ta näoilme ruttu sügawmõttelikuks muutus.

Ta ei näinud tähelegi panemat, et Emily ikka weel lauda katma ei ilmunud, nagu tema seda käskinud, ja et ka inseneer tупpa tagasi ei tulnud. Selle wastu kuulis ta, kuidas mõlemad noored inimesed kõõgis üksteisega tasakesti juttu westsid.

„Kirjutatud on, naine peab isa ja ema maha jätma ja oma mehe poole hoidma,“ ütles ta tasakesti oma ette. Aga et lapsed just waenlaste nuutide poole peawad hoidma, kes mu elutööd õõnestawad ja häwitada püüawad — see on walus!“

Ta waatas wälja kivihiuniku poole ja noogutas teretades pead.

„Sinul on hea, ema — soowisin, et minagi seal sinu kõrwal tohiksin puhata!“

Siis pani ta prillid jälle ninale ja süwenes lugemisse, ilma et külalise taluswiibimise peale enam oleks mõelnud.

* * *

„Miks ei ole Teile ennast kogu nädala nädanud?“ küsis kõõgis Gordon Harland karmesti talitawalt Emilylt. „Ah, kui Te teaksite, millise karsitusega ma Teit oma küsimusele wastust ootasin,“ jatkas ta mitte enam kauemini warjata saawa ärewusega. „Kas olete ka mõelnud, kuipalju uneta öid ja südamewalu mulle Teile eemal wiibimine on teinud? Kas pean selles nägema oma ausameelse kostmise tagasiükkamist wõi ainult sellest kõrwalpõrkamist?“

Jälle seisis Emily lõkendawal näol. Ta ei suutnud tõrjuda, et Gordon nüüd ta käteist paludes sinni wõttis, ja isegi see käepigistus ei suutnud teda filmi üles tõstma ajada ja temale filma waadata. Need filmid wahtisid Gordonist mööda, otsides ja nagu ärdalt leinates, et ta unenäost oli pidanud ärkama tõsisesse ilma: Gordoni maailm oli ju teine kui tema maailm, kus ta oma südame iga soonega juurdus. Seda oli ta teadnud juba siis, kui Gordon temalt ta lätt palus, aga ta ei olnud mõinud seda temale ütelda; mõte pektumuse peale, mida ta temale pidi walmistama, oli teda ikka jälle sund nud waitima. See oli ühtlast ka põhjusiks, mispärast ta oma sõidub armsamale kohale oli katkestanud. Oli ta ju teadnud, et Gordon Harland seal teda ootas ja et ta seal temale siis oleks pidanud ütleva, et nende uniustusele nüüd tingimata peab järgnema ärkamine.

Kui ta wiimaks, nagu maagilise sunduse kasku kuuldes, Gordoni palawat armastuspilku kohtas, kadus puna ta palgelt ja andis ajel järskule lahmatusele.

Bisarad tulid temale filma.

„Jah Gordon,“ sõistas ta, „Teie olete minu põhjuse, mis mind keelas Teiega kohtamast, dieti mõistatanud Tohiksin ma oma südame hääle järele läia, mu wastus oleks teine. Aga mul on isa wastu kohused täita. Temale on mind waja — mina olen temale tarwikt — sellepärast ei wõi ega tohi ma temast lahkuda!“

„Aga ja armastad ju mind,“ sosistas Gordon temale palawalt kõrwa. „Jah, salgamist siin ei ole, raputa nii kõwasti pead kui tahad — sinu pilgud ülewad seda ometi — ei, ei, see ei aita ka, et kõrwale waatad, sest nad on ju minule juba ammu ära annud. Magus laps, mina armastan sind ja sina armastad mind — ja oma südame wiimise weretilgaga tahan ma oma õnne eest wõidelda! Miks ohwerdad oma noore elu mõttefujutusel? Sest mis on see langetaelus, millega su isa seadust ja õigust julgeb salata, põhjalikult waadates muud? Hiljemalt aasta pärast on need asjad siin ülewal nii kui nii selgunud, ja kui sinu isa siitamaani oma meelt pole muutnud —“

„Seda ei tee ta iialgi!“ hüüdis Emily. „Et lõpp tuleb, ütles mulle mu oma tunne, aga mis siis sünnib, selle peale ei julge ma mõelda. Tean ainult, et pean isa poole hoidma — ja kui see ka mu südame murraks!“

Neiu tahtis oma kätt Gordoni käest wabastada, kui see teda õrnasti elutoa ukse poole hakkas wadama.

Aga seal awati üks juba seeftpoolt ja läwele ilmus Tom Dugan.

„Mis see sõgestumäng tähendab?“ küsis ta tütrele karedasti, kui see oma kätt ehmunult tahtis Gordoni käest lahti kistuda. „Et wari-seerlikus teil naistel alati weres seisab — isegi sinu ema oli pirtsakas, enne kui minu naiseks sai. Noh, sellepärast ei tarwitse ja ennast wabandada, nägin seda juba ammu ette, et asti nii lähed, sest meie heade wercolude pärast ei tulnud sõber Harland wistiski mitte nii tihti siia üles!“

Selle juures hakkas ta nii waljusti naerma, et see Emilyle südamesse lõi. Ta oli enda waherjal Gordoni käest wabastanud. Nüüd ruttas ta isa juure ta astus tema kõrwale.

„Sina ei tarwitse minust mitte midagi poha mõelda, isa,“ ütles ta suure rutuga. „Mr. Harland üles mulle, et — et ma temale ükskõikne ei olla, aga mina andsin temale otse koheselt mõista, et sinu tütar olen ja temale sellepärast kunagi midagi ei wõi olla.“

Küsiwalt lehwis Tom Dugani pill noorele inijeneerile.

See astus sügawasti hingates taluniku juure.

„Emily armastab mind, nagu mina teda armastan,“ algas ta. „Walestimõistetud lapsfarmastusest usub ta, et peab meid õnnetuks tegema, kuna ma seisän seltsi teenistuses, kes Tellit Teie omandust nõuab, aga ma tean, et ainult tarwis on Teie luba, et temale teist armamist anda. Kas tahate mulle oma tütre naiseks anda?“

„Kas tahate mu talule tagasi anda wee ja wastutada selle eest, et mu talu mulle jääb, herra?“ küsis wanamees karedasti tagasi.

„Te teate wäga hästi, et minuult wõimatut nõuate!“

„Noh, siis olete iseenelele ka wastuse annud. Mõistke mind õieti. Teie ise paistate minu arust olewat tubli mees, ja kui Teie ei olesks nende liigist, kes mu elutööd õnnistawad, ma ütleksin Teile kui wäimehele tere tulemast. Nii aga ei wõi minu ja Teie wahel mingisugust ühendust olla.“

Wihaselt hakkasid Gordoni silmad loitma.

„Aga see on ju ebainimlik waljus,“ Wõite ometi mõistus pähe, mees!“ hüüdis ta.

Järsku käeligitusega katkestas talunik ta jutu.

Kes annab Teile õiguse oletada, et ma mõistmatult räägin?“ andis ta terawasti tagasi. „Mina ei wõi tarwitada wäimeest, kes minu eluolu aitab õnnistada. Ja ma ei wõi tarwitada ka tütar, kes minu wastaste poole hoiab — suu, sina wota, kuni sinult küsitakse?“ pahwatas ta Emily poole, kui see enese wabandamiseks tahtis huuli awada. — „Mina ei ütlen mitte, herra,“ jatkas ta kõwasti, „et oma tütrele keelan Teie naiseks saamast — ei! Emily peab wabalt otsustama, just nii kuidas süda ja südametunnisus seda temale ette kirjutawad — ja kui ta tahab Teie naiseks saada, oma isa pärandusest ei pea ta lord mitte ilma jääma. Aga ei wähem ega enam saa ta minult, ei õnnistust ega wannet. Aga siis ei wõi ta kauemini enam minu tütar olla — see on kõik. Mina ei jalli oma ümbruses leigeid inimesi — minu poolt wõi minu wastu. Ja nüüd küsige temalt ise!“

Nüüd wabanes neiu isa rinnalt, pööras pikkamisi armastatud mehe poole ja waatas temale otja kustumud filmil.

„Mr. Harland, mina ei ole Teie luba annud isalt minu kätt paluda,“ ütles ta toonitult. „Kui Teie südames minu wastu tõesti mingisugused tundeid leidub, siis lahkuge meie talust ja ärge tulge iial ega iganes senam siia meie juure!“

Gordonil oli, nagu olesks teda wälk tabanud. Uskmatult ja tarretuil filmil wahkis ta netule otja.

„Ära ole lähemata!“ manitses talunik. „Sina ei pea oma otsuse juures silmas pidama kellegi armastust ega waenlust. Ka kui seal see mees mulle teretunud olesks ja ma teie käed õnnistades wõiksin kolkku panna, peaksin ma sinu temale ometi kaotama. Taewas on lord juba nii teinud, et naine uue maailma leiab mehes ja hiljem oma perekonnas. Gordon

Ärge unustage,

et kõige soodsamalt ja maitserikkamas
walikus ostate

Pudu- ja Moodi-kaupa

E. AUNAPUU kauplusest

Wanaturukael nr. 12.

sulle: mina ei nõua sinult õhbrit — ja kui me tulewikus üksteisele ka peame wõraks jääma, vähem lugu ei pea ma sinust ometi."

"Minu otsus on tehtud," ütles tasafesti oma ette nuttew Emily. "Ma jään sinu juure, isa."

"Kas wabest sellepärast, et sa seda oma emale ta surmatunnil tõotasid?" küsis talunik.

"Ei, isa, ema oli ju nii hea, et ta mulle isegi selle andeks annaks, kui ma temale antud sõna murraaksin," hüüdis ta liigutatult. "Aga ma tahan sinu juure jääda, sest et ma teijiti ei wõi. Sa peaksid mind enese juurest ära ajama ja isegi siis — tuleksin ometi jälle tagasi!" nuukus ta waljusti.

Heite aega walitses taas waitus.

Kuuldi ainult sügawasti liigutatud taluniku rasket hingamist ja tütre tasast nuttu. Siis lasks Tom Dugan oma pilgu kohmetult seiswale kosilasele lehwiida.

"Teie olete mu lapse otsust kuulnud?" küsis ta.

"Ei — ei, see ei wõi olla Emily õige arwamine!" waidles Gordon ägedasti. "Mina tean, et ta mind armastab ja ei wõi minu pühamate tunnetega mängida."

Paludes tahtis ta neiu läheneda, kes oma näo isa rinnale peitis. Aga Tom Dugani tõrjuwalt ülestõstetud käsi hoibis teda tagasi.

"Subage, herra, et mina enne lõpetan," ütles talunik karedasti. "Meie olime alati ausad wastased ja ma usun, nendeks jääme ka tulewikus. Üksuge mind, mina ei awalda Emily peale vähematki mõju, ei sõnaga ega teoga — tema jääb ise oma asja otsustajaks, nii täna kui tulewikus. Kergemeelsus oleks ju see, kui ma tema tulewiku üle järelemõtlematult otsustaksin. Aga ma tunnen oma tüdrit, ta jõuab enesega selgusele. Kes meie kõigi üle walitseb, aitab ka teda — ja kuidas ka ta otsus langeb — ma teatan selle Teile!"

Emily ajas enda sirget.

"Ärge olge pahane," pööras ta Gordoni poole. "Mina ei wõiks Teie kõrwal saada õnnelikuks. Jätke minu isale ta maalapifene,

ärge puutuge mu kodumaa püha mulda, ja ma kuulun Teile. Ja nüüd Jumal Teiega!" nuuk-
jatas ta.

Gordon Garland wõttis laualt kübara, kum-
mardas tummalt ja lahkus sõnalausumata
toast.

Matuse aja pärast nägi talunik teda mi-
nema kihutawat.

6.

Chinootuuled puhusid.

Jätselt külmalt ja tardunult oli hiline
märtshommik alanud. Paksude udulooride taha
oli päike warju jäänud, kuni warajasel enne-
lõunatunnil äkki sügaw hingetõmbus alles weel
talweunes minewast loobuwest oli läbi hoowa-
nud. Teise sooja hingetõmbusega oli maapind
ärgeand, rinda laiutanud ja ennast sirutanud.
Ja siis oli tuul puhuma hakanud, kohe algu-
ses kõrwetawalt palawasti. Ja järgnema tun-
niga oli torm tugewuselt kaswanud ja wi-
maks täitel pöskfel tuulõõmu üle talwise
maapinna kannud. Siis olid taewaluigid lahti
läinud, ja otsatamad weelõgud oli lõõmaw
tuuleõht warsti soojaks teinud.

Kui warajane õõ kätte jõudis, ei nutnud
kuni enam kauemini. Tema jalakõrgused han-
sed kahanesid, jooksid tuhandetena ojakestena
üle tee ja ma laiaki, wajusid huluwate tormi-
hülvide ees ja lendasid kostedena nende ees
laiaki.

Chinootuuled puhusid.

Nende wingumisesse segines tume kõue-
mürin. Mida enam õõ edenes, seda tihedamini
siuglesid kiirgawad wälguwihud läbi pimeduse
ja mürisesid kõuelõminad nende järel.

Ükski inimee ei saanud Dugani talus sel
õöl lõba filmale.

Kohe pimeduse tulekul oli Bill, õe ärdast
palwest hoolimata, hobusega ratsutanud oru
ülemisesse osasse, kuhu nende ülejäänud kari
oli paigutatud, et takistada karja wäljatulekut,
kuigi ta üksipäinis loomade perukõminemise
puhul seal palju midagi ei suutnud takistada.

Emily wiibis isa seltsis elutoas. Aga ehk
küll rippuw lamp mahedat walgust jagas ja
afnaluigid kinni olid, paistis walgusära ometi
ikka tihedamini läbi luugipragude tupp.

Wana talunik sammus, käed seljas, toas
edasi ja tagasi. Wäljas wallapääsnud elemen-
tide kaswaw wiha oli ta rahutuks teinud; aga
ta ei wäsinud iga minutiga kaswawat tormi-
häält ja kõuemürinat hinga kinni pidades kuu-
lamast.

"Kui ometi Bill kodus oleks!" kurtis
Emily, kui kõuemürin wäljas enam waitida

ei tahtnudki, ja hirmus maru isegi maja wankuma pani. „Kuhu ja tahad minna, isa?“ katkestas ta ehmatahes, kui nägi, kuidas wana-mees oma kaelataguse üles löi ja oma laia-äärilise läbara sügawale pähe wajutas.

Tom Dugan astus tütre juure, ja silitas ebaharilikku õrnusega tema kahwatanud walgeid. „Nad muidu ikka nii tart ja wapper, Emi y.“ ütles ta ju'gustawalt. „Mispäraft tahad nüüd karta, mil me wabastajad tulemas on — mis? Kas ei ole ma ütelnud, et chinooktuuled tulewad? Nüüd on nad tulnud, ja mina lähen neid teretama!“

„Chinooktuuled —“

„Kas kuuled oreli sarnast mühinat? Jah, need on chinooktuuled! Hoidku nüüd herrad all orus oma tammid alt!“

Ta läks uksest wälja.

Uga juba mõne minuti pärast tuli ta tagasi.

„Jõgi tõuseb määratult,“ ütles ta. „On juba peaaegu ääretasa jõudnud. Uga kui ta ta üle kallaste tuleb, ära karda. Kord, kui ja alles tiigus magasid, oli west meil isegi jalakõrgusel siin toas, kuni paha ilm jälle möödis. See on kõige kõrgem määr, kõrgemale ta enam ei tõuse. Selle eest kannawad maaalused jõed ja kaanalid hoolt.“

Ja uuesti läks ta uksest wälja õõsse.

Taewast sadas wihma wjadena ja otse lõpmata järjes sraasid walgud ühest oru otjast teise ja matsid ta ülemaisesse, sinikasrohelisesse walgusesse.

Talunik pani seda waewalt tähele. Ta ei tunnud ka weewalangut, mida torm talle näkku wirutas.

Jõgi hakkas ikka kiiremini tõusma.

Selles weendus talunik walguwalgusel, kui ta pilk harilikku kitsast jõesängi otjast ja selle asemel nägi liikumat, wulifemat, wahutama weepinda, mis juba aia juure ulatas ja ikka weel kaswas ja kaswas.

Ta süda hõliskas.

Ebaloomulik palawus õhus täitis teda mõnusa lahedusega.

Chinooktuuled puhusid.

Nad weksid talle isotawalt kõrwu, mis nad kõik tahawad teha ja luua. Oi, kuidas nad mägedelt alla tuiskasid! Kui taltsumata hiiglased, kes mängides kõik talistused wõitsid ja purustasid, mis nende wõlduteel ees seisid, kes teelt, mis neil igawikust saabit olnud, ei lahkunud; kes möllawateks mägestikuõgedeks muutunud lume wanadesse rooba tekse peawad juhtima.

Ja siis tuli kohtupäew!

Kui müürpakkud tammid wankuma hakkasid, kui metsikud, taltsutamatult alla orgu woolawad weefogud endid enam ei lastnud wangistada kunstlikult loobud kaanalites'e, kui nende seltsis tuli raske suurtükivägi, maast üles kistud puutüwid ja sadaaastastest uinumisest wabastatud kalju tülid, siis häda tammidele! Oma wõim-
sas woolus häwitaksid nad ühe õõga, mis sadanded inimhärjapõlwased aastate jooksul loonud, tegid teotatud, ahwarbatud maa jälle Jumala maaks, aitasid maalapikeste omanikud jälle wõidule nende wastaste ja waenlaste üle!

Behwiwail juustel, nagu tormist ja wihmast piitsutatud, seisid Tom Dugan oma naise kalmu ees ja raputas raskeid kime, nagu oleks ta oma kadunud naist tahtnud oma südame rõõmu taasteabjaks teha.

„Ema, chinooktuuled puhuwad! Nad mõistawad kohut, ema — ja kannawad selle eest hoolt, et keegi sinu puhkapaika ei tohi ehitada!“

Mida lähemale kekkõ jõudis, seda enam hakkasid elemendid möllama. Kõrgustelt tulid nad kohisehes. Lumeroonid wankusid ja kukusid, ja nende asemel sulisesid losed järste laamafaljusid mööda alla, tulid isegi õonestatud kaljutipud koitsedes maha.

Õõsates laotas wana talunik oma käed kiirgawate wälkude ja orgu woolawate weefogude poole wälja.

Tema päästjad ning wabastajad!

Neil oli juba küll peaaegu liig hea tahe ja soow. Uga Tom Dugan naeris muretult, kui majauks lahti kistis ja selle läwale Emily wabisew fuju ilmus, kes wett juba weranda alumise astmeni nägi tõuswat.

„Pole wiga, laps, ära karda!“ hüüdis talunik. „Wõimalik, et märja põranda saame — siis polegi waja pesta! Ohohoo, nüüd on meil jälle wett — ja usu mind, nüüd ei tule meie orus sellest itäl enam puudast!“

Puhuge aga edasi, chinooktuuled! Tehtke põhjalik ja puhast tööd! (Järgneb).

Järgmises numbris hakkab ilmuma uus, Inglise kirjaniku Edgar Wallace'i romaan

Kadunud miljon.

Romaan on põnew ja huwitaw

Tartust: 493939, Oswald B., L. Fuchs, Hedwig Puijat, Ed. Puijat.

Pärnust: H. Alla, E. Kewardt, Milda Küng, F. Kõlwart, Joh Leppik, Joh. Sai, Elisaweta Siitam, E. Sirk, A. Tõns.

Wiljandist: Johannes Eller, J. Koolmann, W. Matsike, Arn. Sepp, A. Tults.

Ristikülast: E. Grents, **Rakkest:** Hugo Joonuks, **Rakwerest:** Fritz Kask, Erik Priimann, **Tapalt:** M. Baumann, R. Baumann E. Luuk, H. Mikkin. **Iluk 1:** A. Uffert, **Jõhwist:** J. Wikerpuur, **Jõgewatt:** R. Terasmägi, Lau-

past: Aug. Haas, **Kuiwastu Rintsilt:** J. Kolk, **Ahjalt:** Peeter Kure, **Wiru Roelast:** Adi Kaber, A. Neublau, **Mõisakülast:** Mihkel Palu, **Wana Karistest:** Jaak Tilla.

Neist wõitsid loosimisel 1) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest: **E. Grents** — Ristikülast, 2 Kärner — Ajalaulud: — **Heinrich Sprit** — Tallinnas, Waestekooli t. 5—7. 3) Joh. Semper — Jäljed liiwal. — **A. Uffert** — Illukast.

„Romaani“ tallus.

„Romaani“

on tuumakam ja põnewam Eesti ajakiri ning pakub oma aastakäikude näol määratud lugemiswara, mis iialgi ei wanane.

Aastakäik 1922, 576 suurt lehekülge, mille sisus leidub 7 romaani, hulk nowelle ja uudisjutte, 49 rahwuse kirjanikkude sulest, maksab:

Kõitmata 500.— marka
Ilu- ja poolnahk-köites 700.— „

Aastakäik 1923, 744 suurt lehekülge, mille sisus terweni 10 romaani, hulk nowelle ja lühemat kirjandust, 51 rahwuse kirjaniku sulest, maksab:

Kõitmata 700.— marka
Ilu- ja poolnahk-köites 900.— „

Aastakäik 1924, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle, jutustusi ja luulet, 39 rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Kõitmata 750.— marka
Ilu- ja poolnahk-köites 950.— „

Poolnahk-köites (nahast selg- ja nurkadega, kuld selgkirjaga) aastakäigud on maitsekalt ja tugewasti köidetud ning eriti kohased raamatukogudele.

Ilu-köites (kalinkori-köites, kuld selja-kaanekirjaga ja ilustus- tega) aastakäigud on ilusamaks, wäärtuslikumaks raamatuks igas perekonnas.

Aastakäigud on müügil suuremates raamatukauplustes. Kus neid saada ei ole, tellige otse talitusest (Tallinn, Müüriwahe tän. 16) kust Teile raamatud ilma saatukuludeta kätte saadetakse.

„ROMAANI“ aastakäigud on alati kohased kinkimiseks.

Kölnivesi Viko

(Eau de Cologne)

Ideaalsem naha, näo-
jume ja erkude vabuskendus
ja kosutus abinõu

Ainult eht meie
vabriku kaitse-
märgiga

Ajakiri „ROMAAN“

(W. aastakäik)

toob igas oma korralkult kaks korda kuus ilmuvas numbris romaane ja lähemat
proosakirjandust mitmekesistelt rahvustelt laialises valikus.

„ROMAANI“ siht on tutvustada Eesti lugewale rahwale maailma
tähtsamaid kirjanikke nende põnewamate ja tuumaka-
mate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAAN“i otsekohene
ülesanne, et igaüks leiaks temas väärtuslikku ja huwi-
tawat lugemist.

„ROMAAN“i keel on rahwalik ja arusaadaw igähele.

Tellimishinnad:

1/1	aastas (24 nr.nr.)	750.—	marka		2	kuus (4 nr.nr.)	160.—	marka
1/2	„ (12 nr.nr.)	400.—	„		1	„ (2 nr.nr.)	80.—	„
1/4	„ (6 nr.nr.)	225.—	„		Üksiknumber		40.—	„

Rõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järg-
miste aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

„ROMAAN“i tellimisi wõtawad wastu ka endiste aastakäikude peale ilma
iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

Üksiknumbrid müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raud-
tee raamatukapid.

Endiste aa.tate (1922, 1923 ja 1924 a.a.) üksikud numbrid on weel saada ta-
litusest hariliku hinnaga.

Tellimine 1925 aastaks kestab edasi. Tellida võib ükskõik missuguse numb-
riga alates.

„ROMAANI“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.